

– EU må enkelt sagt, ta mer plass

Kommentar s. 3

Vanskelig å være jødisk student i Malmø:

– Nå har jeg opplevd antisemittisme selv

URIX s. 14-15

Åpner opp om fortiden

Kultur s. 18-19

UNIVERSITAS

Norges største studentavis

Utgave 15, årgang 78

www.universitas.no

Torsdag 14. november 2024

MÅ OFRE
EKSAMEN FOR
HEIMEVERNET

Nyhet s. 6-7

SLIK
STRYKER
DU EXPHIL
MED GLANS

Nyhet s. 10

LEDER OG KOMMENTAR

UNIVERSITAS

Ansvarlig redaktør: **Dagny Mathilde Mohn**
dagny.mohn@gmail.com 46854623

Nyhetsredaktør: **Thea Eide**
Thea.eidee@gmail.com 93279217

Fotosjef: **Sara Aarøen Lien**

Desksjef: **Mona Soopalu**

Nettredaktør: **Frida Anine Hagen**

Uttegner: **Ida Fjeld**

Uttegner: **Lia Askew**

Uttegner: **Nora Hognes Berg**

Uttegner: **Sondre Kløvfjell**

Deskjournalist: **Tora Vassbotn**

Daglig leder: **Maryam Amini**

Besøksadresse: **Moltke Moes vei 33**

Post: **Boks 3 Blindern, 0313 Oslo**

Epost: **universitas@universitas.no**

Nettside: **www.universitas.no**

Leder

Studentenes viktigste oppgave

Dagny Mathilde Mohn,
Ansvarlig redaktør

I oktober skrev Universitas om at jødiske studenter i Oslo føler seg uønsket og vurderer å flytte fra landet. I denne ukens utgave kan du lese om at det ikke er en særnorsk problematikk. I Malmø tar jødiske studenter av seg kipaen og gjemmer davidsstjernen av frykt for hets. Dette er problematikk vi ikke kan

Vi skal ikke si oss fornøyd med jobben som allerede er gjort

lukke øynene for. Det er en mørk virkelighet vi lever i. PST har hevet trusselnivået grunnet økt fare for jødiske og muslimske mål. De som ikke tilhører disse minoritetene skal ikke føle seg trygge av den grunn. Hvis ikke alle kan

være trygge, er ingen trygge.

Denne uken la regjeringen frem sin nye handlingsplan mot antisemitisme, en plan som skal strekkes over fem år. Den har bred støtte i Stortinget. Det er ingen som er imot å bekjempe antisemitisme. Heldigvis. Handlingsplanen mot muslimfiendlighet legges frem i desember. Det er helt riktig at vi ikke skal si oss fornøyd med jobben som allerede er gjort. Kampen mot rasisme, hets og diskriminering er ikke over.

I planen listes det opp en rekke tiltak som skal gjøres i løpet av de neste fem årene. Mange av dem er videreføring, som å fortsette støtten til organisasjoner som Jødiske veivisere, samt å øke støtten til Stopp Hatprat. De jødiske fellesskapene skal styrkes. Med kun 1500 jøder i Norge, er det viktig at det legges til rette for arenaer der jøder kan møte andre.

I handlingsplanen til regjeringen er det mye fokus på skolevesenet. Man skal lære om konspirasjonsteorier på videregående, undervisningen i demokrati skal styrkes ytterligere. Det er gjen-

nom kunnskap, dialog, debatt og samarbeid vi skal gjøre dette landet til et bedre sted å leve for alle. Derfor er det viktig at vi heller ikke sier oss fornøyd i akademien. Universiteter og høyskoler spiller (åpenbart) en sentral rolle i kunnskapsproduksjonen her til lands. Studentene må bidra aktivt til å videreutvikle debatten. Hele tiden må vi utfordre våre egne holdninger og vi må være bevisste de mytene og fordommene vi bærer med oss. Som samfunn må vi være flinke til å tenke kritisk til det andre sier. Det krever at vi lytter til andre, at vi ikke er redde for å stille spørsmål eller utfordre hverandre.

I ukens kulturseksjon har Universitas dykket ned i sluttsalgsdunkene til Akademika for å finne bøkene ingen vil kjøpe, selv når man kan få dem for en slikk og ingenting. Blant dem lå en innføringsbok om antisemitisme. La oss håpe noen plukket den med seg for Akademika stengte for godt.

Historiske skråblikk av
Tora «Trangsynt» Vassbotn

Arkivaren

Seig strid

I 2014 blusset en språkstrid opp ved UiO. Bokmålsordboka, utgitt i samarbeid med Språkrådet, inkluderte ordet «seigmenn» – noe som falt Orkla, produsenten av Laban Seigmenn, tungt for brystet. For Orkla var dette ikke bare et ord, men en merkevare. De sendte derfor et klagebrev til universitetet, med mål om å få ordet slettet fra ordboka. Men seksjonssjef i Språkrådet, Daniel Ims, var uenig: «En ser blant annet ordet seigmenn i bøker fra 30-tallet.» Orkla ga seg ikke så lett. «Det er viktig for oss å beskytte merkevarene våre», svarte Marthe Schomacker, kommunikasjonsrådgiver i Orkla. Bare vent til Andersen slår opp etternavnet hennes i ordboken. God (snart) jul!

UiOrakel?

Tilbake i år 2000 skrev Universitas om en mulig dystopi for Universitetet i Oslo. Kjell Roland, forsker ved ECON Senter for økonomisk analyse, spådde at både studenter og forskere i verste fall kom til å rømme fra akademien innen 2020. Lojaliteten til arbeidsgiver og respekten for hierarkier ville gå i oppløsning, mente han. Roland så for seg at studenter satt hjemme og skrev masteroppgaver for Harvard – på internett. Og på et vis fikk han rett. Universitetet sto plutselig tomt i 2020, og studentene var absolutt på nett. Men i stedet for å skrive mastergrad, scrollet de seg apatisk gjennom TikTok og Instagram, iført munnbind og med et snev av eksistensiell krise.

Universitas, 25.01.2000

Universitas, 26.02.2014

- Universitas er en avis for og av studenter for lærestedene tilknyttet Studentsamskipnaden SIO.
- Universitas arbeider etter Vier varson-plakattens regler for god presseskikk.
- Universitas støttes av Velferdstinget, som står uten redaksjonelt ansvar.

ILLUSTRASJON: ØIVIND HOVLAND

Norge + EU = sant?

Etter det amerikanske valget er det tydelig at Norge må inn i EU, og det snarest.

EU

Magnus Grundstad,
journalist i Universitas

Det amerikanske valget satt en støkker i det ganske Europa, et Europa som allerede er påvirket av kriser som Russlands invasjon av Ukraina de seneste årene. Credoet er dette: Europa må klare seg mer på egenhånd: Europa må ta vare på seg selv. Spørsmålet Norge bør stille seg er derfor hvordan vi skal forholde oss til et EU som muligens akselererer det overnasjonale samarbeidet i den nye trumpske æraen.

Statsminister Jonas Gahr Støre påstår at USA trenger Europa og at ingenting nevneverdig endrer seg i det euroatlantiske samarbeidet i NATO. Men er dette riktig? Donald Trump sådde tvil om NATO i forrige periode, og visepresidentkandidat JD Vance uttaler at USA kan true med å trekke støtte til NATO hvis EU skulle finne på reguleringer som rammer Trumps støttespillere. Skal Europa fortsette å belage seg på en bøllete og uforutsigbar storebror?

President Emmanuel Macron kaller val-

get av Trump for et avgjørende øyeblikk i Europas historie. Når USA søker seg i retning av «Amerika først», må også Europa gjøre det samme. Italias statsminister, Giorgia Meloni, uttrykker tilsvarende når hun sier «spør ikke hva amerikanerne kan gjøre for Europa; spør hva Europa kan gjøre for seg selv.» Kommissjonspresident Ursula von der Leyen fremsetter at konkurranseevne og samarbeid på sikkerhets- og forsvarspolitikk vil være i forsetet i Kommisjonens politiske prioriteringer i kommende femårsperiode. Fra Budapest-møtet forrige uke snakkes det om investeringsunion og industrialisert fornyelse. Oppå dette igjen

Verden beveger seg, Europa endrer seg, og Norge må henge med

skal EU bli best på forskning og utdanning. Sitatene og målene er uttrykk for dypere og mer komplekst EU-samarbeid. Det er ikke gitt at EØS er nok for at Norge kan bli med på nye prosjekter som presses frem.

Men om Europas fremtid er i Europas hender, er det usikkert hva dette betyr. Diskusjonen i EU går som alltid: skal europeerne se seg som europeere, og dermed gjøre det som er best for Europa, eller er man bare tyskere, nederlendere, grekere og portugisere? Svaret på spørsmålet vil prege hvilke instrumenter og virkemidler man ønsker å ta i bruk. For Norges del er det viktig å stille det samme spørsmål, for svaret EU ender på vil ha betydning for

hvorvidt Norges relasjon til et mer samlet EU vil se ut. Eksterne kriser, som Russlands invasjon og valget av Donald Trump i USA, vil kunne fungere, og har fungert, som samlende for EU.

EU ser nå seg selv stadig mer

som en enhetlig aktør som må ivareta egne interesser. Disse sammenfaller ikke alltid med stormaktene i verden. Man må derfor styrke egne forutsetninger for å lykkes i en tid der internasjonal økonomi karakteriseres av mindre frihandel og mer proteksjo-

nisme. EU må, enkelt sagt, ta mer plass.

Svarene fra Draghi-rapporten, fra tidligere europeisk sentralbanksjef og -italienske statsminister Mario Draghi, er mer overnasjonalitet og et fordypet indre marked. Draghi-rapporten foreslår blant annet at EU-budsjettet må utvides markant, at man sammen må utvikle finansielle instrumenter og bruke større EU-ressurser mer effektivt. Mer EU for å møte Europas utfordringer. Norges interesse i et slikt nytt landskap er ikke å håpe å være et påheng i nye integrative EU-prosjekter gjennom EØS og andre samarbeidsavtaler, men garantert deltagelse når EU går samlet frem.

Den norske utenrikspolitiske elite snakker på inn- og utpust om «Norges interesser». Når premissene er; 1) verden forandrer seg; 2) EU må søke dypere samarbeid på stadig flere områder; og 3) USA blir en mer uforutsigbar alliert å regnes, må Norge ta konsekvensene: Vi må vurdere et EU-medlemskap på nytt. Et forandret landskap på 90-tallet presset frem en medlemskapsdebatt. Når verden nå åpner et nytt kapittel i sin historie, bør statsminister Støre ta ansvar og geleide det norske samfunn i et spor der EU-medlemskap basert på nye premisser kan diskuteres. Visse ting er viktigere enn husfred. Verden beveger seg, Europa endrer seg, og Norge må henge med.

For ordens skyld: Magnus Grundstad er medlem av Europeiske studenter.

Nyhetsredaktør:

Thea Eide

thea.eidee@gmail.com

93279217

NYHET

Student døde

Den 22 år gamle studenten Kaisa Wiens døde under en fjelltur som var en del av studiet hennes på Nord Universitet. Det meldte Khrono tirsdag denne uken. Et av emnene hun tok hadde som krav at hun planla en tur på tre dager, med to overnattinger. Turen skulle gjennomføres alene. Politiet undersøker nå om Nord universitet er juridisk ansvarlig for dødsfallet. Norsk studentorganisasjon (NSO) uttaler i ettertid av hendelsen at studentene bør ha sin egen arbeidsmiljølov. — Studenter bør ha samme rettsvern og rett til et trygt og sikkert arbeidsmiljø som ansatte har. Ansatte har jo arbeidsmiljøloven, og den burde gjelde når det kommer til studenter og deres læringsmiljø, for det er jo det som er studentenes arbeidsmiljø, sier NSO-leder Kaja Hovdenak til Khrono.

TE.

ANSVARLIGGJØRING: Iver Nathaniel Sletten og Sander Wetterhus stiller Kunnskapsdepartementet til veggs med sin underskriftskampanje.

Psykologistudenter roper varsko

I Kunnskapsdepartementets nye finansieringsmodell havner profesjonsstudiet i psykologi i en lavere finansieringskategori enn tidligere. – Symboleffekten er veldig bekymringsverdig, mener student.

PSYKOLGISTUDIET

Tekst Jack Sødahl Moland
Foto Shilan Sari

I lokalene på Psykologisk institutt (PSI) henger det tett i tett med plakater med teksten «Profesjonsutdanningen i Psykologi må finansieres!». Det er slagordet for underskriftskampanjen som ble startet 1. november. Den har i skrivende stund fått 1421 underskrifter.

Bakgrunnen for oppropet er Kunnskapsdepartementets (KD) nye finansieringsmodell for høyere utdanning, som kan få uheldige konsekvenser for profesjonsutdanningen i psykologi. Den plasserer nemlig studiet utenfor de kliniske fagenes finansieringskategori, i motsetning til i tidligere år hvor den lå i samme kategori som medisin, odontologi og veterinærutdanninga.

Med studenter i front har kampanjen også fått støtte fra flere hold i fagmiljøet og rundt omkring i landets mange institutter for psykologi. Flere frykter hva det kan ha å si for utdanningen og samfunnet.

Skal vi tro Bjørn Lau, instituttleder ved Psykologisk institutt (PSI), kan dette bety et potensielt fall i finansiering av utdanningen av fremtidens psykologer, parallelt med regjeringens «Opptrappingsplan for psykisk helse», hvor det heter at «psykisk helse er et av regjeringens viktigste satsingsområder».

– Mange kokker, mye søl

– Det er utvanning av det psykiske helsetilbudet, sier Sander Wetterhus, student på profesjonsstudiet i psykologi. Han og medstudent Iver Nathaniel Sletten er blant de som står bak underskriftskampanjen. I tillegg til å skape oppmerksomhet rundt saken håper de at kampanjen kan være et varsko for Kunnskapsdepartementet.

Sletten påpeker at «tillitsreformen», som den heter, overlater pengesekken i universitetets hender. Regjeringens tillitsreform fra 2022 ble utviklet med målet om å utvikle tillitsbasert styring i offentlig sektor. Det innebærer større grad av selvstyre for universiteter og høyskoler.

I teorien kan dette føre til devaluering av psykologiutdanningen med konsekvenser for studiets kvalitet, mener psykologistudentene. En av bekymringene er de potensielle konsekvensene for psykisk helse.

– Hvis vi mister finansiering, hva må da kuttes? spør Wetterhus retorisk.

Beyonce blir pensum

Det prestisjefulle Yale-universitetet i USA skal nå tilby kurs om Beyonce, ifølge NBC news. Oversatt vil kurset hete «Beyonce skriver historie: Svart radikal tradisjon, historie, kultur, teori og politikk gjennom musikk». Målet er å bruke Beyoncé's arbeid som en linse for å undersøke svart intellektuell tenkning og aktivisme. Kurset vil konsentrere seg om perioden fra det selvtitulerte debutalbumet i 2013 til det countryinspirerte «Cowboy Carter» i år. Siden 2010-tallet har minst seks andre læresteder tilbudt kurs om Beyonce, i både Texas, Arizona, New Jersey og California. TE

Sletten påpeker at modellen skiller psykologutdanningen ut fra de kliniske utdanningene. Det seksårige løpet med sin løpende skikkethetsvurdering, praksis og autorisasjon mener han understreker det motsatte. Derfor mener han øremerking av midler er sentralt.

– Opptrappingsplanen er vel og bra, men problemet er jo at parallelt med en satsning på psykisk helse så må man jo også ha kompetente fagfolk, sier Sletten.

Studentene kjenner seg ikke igjen i regjeringens «store ord» i opptrappingsplanen.

– Det er vel egentlig ikke noen satsning på psykisk helse eller psykologutdanningen, poengterer Sletten.

Han mener reell politisk vilje mangler når det ikke følges opp med insentiver for å etablere nye studieplasser, til tross for at det er et stort samfunnsbehov.

– De får sikkert mange velgere av å si at man skal satse på

tementet lest sin egen regjeringsopttrappingsplan for psykisk helse?

– Skyter seg selv i foten

Forekomsten av psykiske plager blant studenter er økende, ifølge SSB. Regjeringen anerkjenner problemet, skal vi tro Opptrappingsplanen for psykisk helse (2022-2032). I dokumentet heter det at «de som har behov for psykisk helsehjelp skal få god og lett tilgjengelig hjelp».

Ifølge Håkon Kongsrud Skard, president i Psykologforeningen, skyter regjeringen seg selv i foten med den nye modellen. Dårligere finansiering kan bety dårligere tilbud og kompetanse på området som er blant regjeringens «viktigste satsningsområder».

– Høyrehånda snakker ikke med venstrehånda. Dette er et klassisk eksempel på usammenhengende tenkning, sier Skard.

Bjørn Lau er på sin side ikke sikker på om det er en god idé

Frykter intern konkurranse

Han frykter at det kan bli mange om beinet i UiOs svekkede økonomi. Et av skrekksenarioene for Lau er at instituttene blir nødt til «å slite og rive på hverandre» i en konkurranse om midlene.

– Kan det være sånn at myndighetene ønsker at vi skal be-

Høyrehånda snakker ikke med venstrehånda

Håkon Kongsrud Skard, president i Norsk Psykologforening

gynne å konkurrere om pengene? spør Lau seg.

Han mener et slikt økonomisk limbo er urovekkende med tanke på det han anser som et voksende behov for kompetanse på området.

– Mye tyder på at det er et større behov for psykologer, ikke mindre, understreker Lau.

Som svar på kritikken opplyser Kunnskapsdepartementet (KD) om at endringene ikke vil påvirke finansieringen av dagens kapasitet i psykologutdanningene, men «vil ha noe å si dersom kapasiteten endres fremover». Hvis produksjonen holdes på det nåværende nivået, vil endringene i resultatbasert uttelling være null, opplyser de.

Men dersom resultatene svinger – knyttet til studiepoeng, gjennomføring og doktorgrader – vil de nye kategoriene være gjeldende. De nye kategoriene vil gjelde dersom universitetet ønsker å opprette nye studieplasser. Kunnskapsdepartementet foreslår å endre finansieringsmodellen for opprettelsen av nye studieplasser.

universitas@universitas.no

Har ikke kunnskapsdepartementet lest sin egen regjeringsopttrappingsplan for psykisk helse?

Sander Wetterhus, student på profesjonsutdanningen i psykologi

psykisk helse, men da må man jo gjøre noe også, sier Wetterhus.

Han ser heller ikke den røde tråden mellom planene som fremlegges.

– Symboleffekten er veldig bekymringsverdig, sier Wetterhus.

Sletten tenker at det er «mange kokker, mye søl» og legger til:

– Har ikke kunnskapsdepar-

å overføre ansvaret fra regjering til universitet.

–Finansieringskategoriene kan misforstås. Satsen profesjonsutdanningen ligger på i den nye kategorien er langt under kostnaden for en studieplass på profesjonsutdanningen, sier Lau.

STUDENTAKSJON: med underskriftskampanjen håper Iver Nathaniel Sletten og Sander Wetterhus å sette det som skjer "bak lukka dører" svart på hvitt.

Åpningsdato for Tøyenbadet er klar

For studenter i Oslo vil en svømmetur i 25-metersbassenget på Domus Athletica kanskje aldri bli det samme igjen. Den offisielle åpningsdatoen til det nye Tøyenbadet er satt til mandag 6. januar 2025, melder Avisa Oslo denne uken. Det nye anlegget har 2,5 ganger større vannflate enn det gamle Tøyenbadet, og kan ta imot dobbelt så mange besøkende som det gamle, som stengte dørene i slutten av 2019. Morgenbladet har anmeldt arkitekturen til det nye badet, som de kaller «en storslått gave» til Oslo. De skriver blant annet at «samlet sett er Tøyenbadet helt oppe på Gardermoen-nivå, der troen på tre som materiale i de aller største byggeoppgavene matches med luksuriøs takhøyde, gjennomtenkt logistikk, flott utsikt og vakre detaljer». TE

Parkert av regning

Student kreves for 15 000 kroner etter feilparkering av elektrisk bysykkel. Ifølge studenten bekreftet Oslo Bysykkels app først at den var levert riktig.

BYSYKKEL

Tekst Tone Spetalen

Lørdag 19. september lånte Olivia Rose Brandth (22), student ved Strykejernet kunstskole, en elektrisk bysykkel i Oslo. Hun låste den ved et stativ på Birkelunden, og slik hun husker det, fikk hun melding i Bysykkels-appen om godkjent levering. Noen minutter senere mottok hun en melding om at den ikke var riktig låst likevel, men hun så meldingen først etter noen timer.

– Jeg dro med en gang for å se til sykkelen, men da var den selvfølgelig borte. Jeg ringte straks til Oslo Bysykel, men det var stengt.

Da Brandth ringte etter helgen, kunne kundebehandleren fortelle at sykkelen ble ansett som «forsøkt levert», og at den trolig ville bli funnet. Et par måneder senere mottok hun en faktura med erstatningskrav på 15 000 kroner.

Det var et sjokk, jeg er jo en fattig student

Olivia Rose Brandth, student ved Strykejernet kunstskole

– Det var et sjokk, jeg er jo en fattig student. 15 000 kroner er mer enn hva vi får i gjennomsnittlig støtte fra Lånekassen per måned.

Fått flere feilmeldinger

Brandth synes det er urettferdig med en så høy bot for en uskyldig feil som kanskje ikke skyldes henne.

– Når kundebehandleren sa at sykkelen var «forsøkt levert» så tenkte jeg: ligger egentlig ansvaret hos meg? Er det ikke heller noe i systemet som ikke fungerer?

Et annet mulig «bevis» på at det er en glipp i systemet, er ifølge Brandth at hun flere ganger har mottatt feilmeldinger fra appen. Hun kan blant annet fortelle:

– For ikke lenge siden leverte jeg en sykkel og fikk umiddelbart bekreftet at den var låst. Kort etter fikk jeg likevel melding om at syk-

kelen ikke var riktig låst, men fikk senere beskjed fra Oslo Bysykel om at alt var i orden.

Brandth har sendt inn klage til Oslo Bysykel.

– Utenfor vår kontroll

Christine Surlien, forretningsutvikler i UIP Clear Channel AS, selskapet bak Oslo Bysykel, skriver i en e-post at de av personvern hensyn ikke ønsker å uttale seg spesifikt om saken, men at de kan svare mer generelt om hvordan systemet fungerer.

«Dersom en sykkel er korrekt parkert, vil vedkommende aldri motta en SMS om at sykkelen ikke er korrekt parkert.», skriver hun.

På spørsmål om feilmeldinger fra appen svarer hun at dersom man bruker litt tid på å få sykkelen skikkelig inn i låsen, rekker systemet i noen tilfeller å sende SMS rett før sykkelen parkeres korrekt.

«Hvor raskt man mottar denne SMS-en er utenfor vår kontroll, men man kan oppleve å få den etter at sykkelen er bekreftet levert i appen.»

Surlien påpeker at dette ikke er en feil i systemet, men en forsinkelse, som ikke skal ha noen praktisk eller økonomisk betydning.

– Bismak i munnen

Til tross for at bruken av bysyklene er halvert etter at el-sparesyklene kom til byen, er det fremdeles omtrent 100 000 osloborgere som benytter seg av de blå og hvite syklene. Syklene skal være et billig, raskt og miljøvennlig alternativ, ifølge Oslo Bysykkels nettsider.

Brandth er egentlig en trofast bruker av Oslo Bysykel og kjøper ofte månedsabonnement. Nå er hun ikke lenger like begeistret for tilbudet.

– Jeg vil støtte ordningen, men jeg har en bismak i munnen og passer ekstra godt på når jeg bruker syklene nå. For eksempel tar jeg screenshot hver gang jeg får melding om at sykkelen er levert for å være sikker. Det er veldig dumt. Det er viktig med et godt tilbud, kanskje særlig for studenter, sier hun.

universitas@universitas.no

Alt for Norge?

Heimevernet avslår søknader om fritak fra øvelse. I ytterste konsekvens får ikke studenter gått opp til eksamen. Nå får Forsvaret sterk kritikk av Sivilombudet.

HEIMEVERNET

Tekst Iliad Rostami og Ingrid Borvik

– Vi vil jo at folk skal ta høyere utdanning, og samtidig satse på Forsvaret vårt. Men jeg føler meg straffet for å prøve å gjøre begge deler, sier medisinstudent Kathrine Ulvatne (22).

Hun står i en krevende situasjon lik mange andre studenter i Heimevernet som Universitas har

snakket med. Ulvatne studerer på Universitetet i Bergen og sier at det tidligere var lettere å få fritak fra øvelser som krasjet med obligatorisk undervisning og praksis. Nå gir Heimevernet bare avslag, ifølge henne selv.

Det har skapt stress og vært en tung belastning i studietiden til Ulvatne. Legestudenten føler seg fanget mellom ønsket om å studere og kravene fra Heimevernet. Forsvarets begrunnelse er

at utdanningsinstitusjonene selv må tilrettelegge for at de kan delta på militærøvelser, uten at det går utover studieprogresjonen. Resultatet er at ansvaret havner hos studentene.

– Jeg må selv finne andre på studiet å bytte kurs med, om jeg plutselig blir kalt inn til øvelse, sier Ulvatne.

Lang reisevei og mye utstyr

Ulvatne må til Finnmark for øvelser med hennes heimevernsgruppe, noe som innebærer lange reiser og logistiske utfordringer. Øvelsene varer normalt én uke, og det kan ta opp mot en hel dag reise hver vei.

I tillegg til å måtte ordne med transport på egen hånd, er lagring og oppbevaring av heimevernsutstyret også en annen byrde.

– Heimevernet forventer at jeg skal ha alt utstyret i min lille studentleilighet, men det går jo ikke, mener Ulvatne.

Mindre motivert til å bidra

22-åringen sier hun er stolt av å være med i Heimevernet og at det er noe hun har lyst til. Hun peker på at Forsvaret kan dra godt nytte av at de har leger og andre med forskjellige kompetanser som tjenestegjør. Derfor er det uforståelig at de ikke får mer fleksibilitet til å kunne gjennomføre studiene.

– Jeg blir jo mindre motivert til å bidra med legekompentansen min senere, når jeg føler at de motarbeider meg nå, sier Ulvatne.

Medisinstudenten påpeker at militærtjenesten strekker seg over mange år, mens studietiden er en kort fase i livet. Hun mener derfor at det bør tas større hensyn til studenter i denne perioden.

– Jeg skal være i Heimevernet til jeg er rundt 50 år. Hvorfor kan de

Heimevernet

+ Heimevernet (HV) er en nasjonal beredskaps- og innsatsstyrke bestående av 40 500 soldater fordelt på 11 HV-distrikter.

+ På kort varsel kan HV-soldater stille opp når Forsvaret og det sivile samfunnet trenger det.

+ Består av personell som er overført etter 12 måneders førstegangstjeneste og i tillegg til 3000 frivillige vervede soldater.

re feil ved behandlingen av søknader om utsatt heimeverntjeneste. Deriblant for studenter der tjenesten vil få urimelige konsekvenser for utdanning. I en uttalelse på deres nettsider ber de nå Forsvaret om å rydde opp.

Olsen har bitt seg merke i kritikken fra Sivilombudet.

– Feilen Forsvaret har gjort, kan ha ført til at flere studenter har måttet utsette deres eksamener til neste semester. Det er derfor ikke uten-

Det oppleves som at det ikke er tilpasset et studentliv

Agnete Brown Lillevik, student

ikke la oss slippe øvelse ett semester og heller ta det igjen senere? spør hun.

Sterk kritikk fra Sivilombudet

Jakob Holm Olsen (23) studerer rettsvitenskap på UiO, og er selv en del av Heimevernet. Han kjenner godt til systemet om å søke fritak fra øvelse.

– I utgangspunktet har en plikt til å møte opp til årlig tjeneste. Tjenesten kan likevel utsettes dersom en kan dokumentere at fravær vil få urimelige konsekvenser for utdanningen.

Heimevernet skriver på sine nettsider at tjenesten ikke må «(...) påføre studenter urimelige belastninger slik at studier kan bli utsatt

kelig at Forsvaret har gjort samme feil i nåværende saker, sier han.

Ble bedt om å respektere

Universitetet i Bergen (UiB) bekrefter at det er blitt vanskeligere å søke fritak fra øvelse. I 2021 mottok alle fakultetene på UiB et brev der det stod at Heimevernet ber om at studiestedene respekterer at studenter har lovpålagt tjenesteplikt.

Videre i brevet stod det «På bakgrunn av de faktorer som er belyst over kommer HV-09 til å avslå alle fremtidige søknader om utsettelse fra studenter utover permisjon til eksamen». Heimevernet understreket også at den årlige tjenesten er så kort at det

Hvorfor kan de ikke la oss slippe øvelse ett semester og heller ta det igjen senere?

Kathrine Ulvatne, student

ett år, eller at studenten ikke kan ta eksamen».

– Det må derfor tas hensyn til studiets oppbygning, eksamensperioder, ukessamlinger, prosjekter og obligatoriske innleveringer, mener han.

I oktober 2024 avdekket Sivilombudet at Forsvaret har gjort fle-

ikke kan legges ned påstand om urimelige konsekvenser for studiet.

Fungerende seksjonssjef ved Det medisinske fakultet på UiB, Martha Houen Dahle, skriver i en epost til Universitas at de forsøker å tilrettelegge slik at studenter kan delta på øvelsen ved at de bytter

UFORSTÅELIG: Kathrine Ulvatne (22) skjønner ikke hvorfor Heimevernet ikke kan ta bedre hensyn til studieløpet.

FOTO: PRIVAT

TIDSKLEMME: Studenten Agnete Brown Lillevik (22) fikk avslag på søknad om fritak fra Heimevernstjeneste på grunn av eksamensdatoer.

FOTO: PRIVAT

undervisningsgrupper med med-studenter. Det er likevel en hake.

– Våre medisinstudenter har noen omfattende og intensive kurs som varer i en uke og kun gjennomføres to ganger i året, skriver Dahle.

Studentene kan ha noe fravær fra dette kurset, men om de blir kalt inn til øvelse hele uken vil de ikke kunne få gjennomført kurset og dermed kan de ikke gå opp til eksamen.

Vil ikke tilpasse

En annen av studentene Universitas har snakket med er Agnete Brown Lillevik (22) som studerer i Oslo.

nestegjøre i Heimevernet, men det oppleves som at det ikke er tilpasset et studentliv, sier hun.

Sendte brev til kunnskapsministeren

For en fjerde student gikk det så langt at hun til slutt sendte et brev til Kunnskapsministeren om situasjonen. Hun har bedt om å ikke bli navngitt i denne saken.

Etter seks runder med avslag ble den frustrerte studenten så irritert at hun mailet Oddmund Hoel om situasjonen. I brevet beskriver hun situasjonen som uholdbar. Universitas har sett brevet og avslagene fra Forsvaret.

Jeg blir jo mindre motivert til å bidra med legekompertansen min senere

Kathrine Ulvatne, student

Da hun prøvde å søke fritak fra Heimevernets lagførerkurs i april på grunn av eksamen, fikk hun først avslag. Begrunnelsen var at øvelsen ikke skulle være samme dag. Opprinnelig var eksamensdatoen samtidig med kurset, men eksamen ble etter hun hadde sendt søknaden tilfeldigvis flyttet, så Heimevernets begrunnelse var korrekt.

Hun bemerker uansett at det kan være tøft å være borte fra studiene i flere uker, særlig når det er kort tid opp mot eksamen.

– Hvermannsen skal kunne tje-

Mener at de må søke hos Forsvarsdepartementet

Kunnskapsdepartementet opplyser til Universitas at brevet er besvart av administrasjonen til Hoel.

– Hva mener ministeren om at Heimevernet avslår søknader om fritak fra øvelse når det i disse tilfellene går ut over studenters studieprogresjon?

– Forsvaret har et eget regelverk som tilsier at studenter som får en urimelig belastning slik at studier kan bli utsatt eller at studenten ikke kan ta eksamen, kan få utsettelse/fritak. Spørsmål om

permisjon fra tjeneste i Heimevernet bør rettes til Forsvarsdepartementet/forsvarsministeren, opplyser Kunnskapsdepartementet.

kommer an på grunnlaget for søknaden.

– Tjenesteplikten for vernepliktige står sterkt og går foran

Kan ha ført til at flere studenter har måttet utsette deres eksamener til neste semester

Jakob Holm Olsen, student

– Studenter vi har snakket med, påpeker at det ville vært mer hensiktsmessig å vente med å kalle inn studenter til øvelser til de er ferdige med studieløpet. Hva tenker Kunnskapsdepartementet?

–Vi viser til at det er Forsvarsdepartementet som har ansvaret for Heimevernet og reglene knyttet til utsettelse av innkalling til øvelser.

30 prosent søker fritak

Kommunikasjonssjef i Heimevernet, Per Gunnar Grosberghaugen, skriver i en epost til Universitas at rundt 30 prosent av soldatene deres søker om utsettelse av øvelse av ulike årsaker. At mange søker om utsettelse kan derfor være en utfordring for oppdraget de er satt til å gjøre.

– Det er svært viktig for Heimevernets evne til oppdragsløsning at hele teamet er kompetent og til stede, skriver Grosberghaugen.

Videre skriver han at om en soldat får utsettelse eller ikke

all annen lovpålagt tjenesteplikt. Høyskoleloven er på sin side svært tydelig på at studenten (her også soldaten) har rett på permisjon og å avlegge eksamen, med hjemmel i Forsvarslovens §17, ifølge Grosberghaugen.

Universitas har ved to anledninger søkt om innsyn i hvor mange studenter som har fått avslag på søknader om fritak grunnet utdanning i hele 2024. Begge søknadene har blitt avslått.

universitas@universitas.no

ANNONSE:

ETTERRETNINGSTJENESTEN

Vi søker deg med interesse for Kina

Vi ansetter og utdanner personell i kinesisk med oppstart høsten 2025.

etj.no/kina25

Kritisk til eggdonor-reklame

«Betalt eggdonorer søkes» lyder det i en annonse som dukker opp i feeden til unge kvinner. Ubehagelig å få målrettet reklame for å kjøpe kroppen min, sier student.

EGGDONASJON

Tekst Sunniva Leikanger Yndestad
Foto Olha Korop

Da eggdonasjon ble tillatt i Norge i 2020 var lovgivningen tydelig på at ingen kvinner skal donere egg for å tjene penger, men at alle donorer skal være drevet av en indre, altruistisk motivasjon.

I Norge tilbyr i dag fire private fertilitetsklinikker eggdonasjon som en del av sin virksomhet. For å kunne tilby tjenesten til sine kunder søker fertilitetsklinikkene å rekruttere kvinner som kan donere egg. Dette gjøres blant annet gjennom reklame i sosiale medier.

Universitas har vært i kontakt med flere kvinner i alderen tjueen til tjueseks år som har opplevd å se både klinikkenes egne annonser og annonser med ukjent avsender som etterlyser betalte eggdonorer.

Noen av annonsene har budskap som «gi en unik gave av liv» og «gi noen det fineste du har». Sterkest reagerer kvinnene på en annonse med overskriften «BETALTE EGGDONORER SØKES».

Gaveretorikk er ikke kvinnepolitisk uproblematisk

Ingvill Stuvøy,
forsker på assistert reproduksjon

Ubehagelig

– Eggdonasjon er ikke det samme som sæddonasjon. Eggdonasjon krever et kirurgisk inngrep. Folk gjør det sikkert av sine gode grunner, men jeg ønsker ikke å kjenne på plikt eller skyldfølelse fordi jeg er en kvinne som har egg, og at jeg må gi mine egg av veldedighet, sier Othelia Engelstad (25), som er enkeltemnestudent ved Universitetet i Oslo (UiO).

Linnea Sandsberg (21) er bachelorstudent i statsvitenskap ved UiO. Hun har reagert på å få annonser som reklamerer for betalt eggdonasjon i feeden sin.

– Jeg synes det var ubehagelig fordi det var en så åpenbart målretta reklame mot meg, og om å kjøpe min kropp, begynner Sandsberg.

– Jeg er student og det er dyrtid, og i likhet med mange kjenner jeg på at jeg gjerne skulle hatt mer penger. Det var ubehagelig at reklamen forsøkte å utnytte seg av denne situasjonen.

– Ble du frista til å donere egg da du så reklamen?

– Nei, jeg ble ikke frista til å donere egg. Når det angår noe så intimt som å skulle selge deler av kroppen min som ikke blir fornyet, så er det ekstra ekkelt at pengene er i fokus, sier Sandsberg.

Ukjent annonsør

Annonser som oppfordrer til å gi en gave og lignende, er i tråd med rammeverket for eggdonasjon.

Den andre typen reklame, som søker betalte eggdonorer, kan derimot være mer problematisk. Kvinner som donerer egg mottar en økonomisk kompensasjon som er fastsatt til 5 prosent av grunnbeløpet i folketrygden (1G). Dette tilsvarer i dag ca. 6200 kroner. Da retningslinjene for eggdonasjon ble utformet mente politikerne at denne ikke skulle forveksles med å være en betaling.

Universitas har forsøkt å finne ut hvem som står bak annonsene som reklamerer med betalt eggdonasjon. Annonseren fører til nettsiden «paid-egg-donor-no.today». Derfra kan du klikke deg videre inn på «Eggdonor Norway» eller «Eggdonor Oslo». Her ligger lenker som leder direkte til hjemmesidene til flere norske fertilitetsklinikker. En av disse er klinikken Livio, som blant annet har lokaler i Oslo. Markedsjef i Livio-gruppen, Merete Madshus, forteller at de ikke har noe med annonsen å gjøre.

– Det er veldig frustrerende at man ikke kan ta bort reklamen. Det er umoralsk å annonsere med lokkelsen av at man får penger, sier Madshus til Universitas.

Hun forteller videre at hun har rapportert den til Facebook som ulovlig reklame.

Atruismekrav til donor – ikke til klinikk

Ingvill Stuvøy er førsteamanuensis i sosiologi ved NTNU og forsker på assistert reproduksjon, inkludert eggdonasjon

– De siste årene har det skjedd en endring i den norske fertilitetsindustrien. Flere av klinikkene eies av utenlandske aktører eller aktive eierfond. Dette er imidlertid ikke noe man har vært opptatt av, man har bare vært opptatt av at kvinnene ikke skal motiveres av penger.

Kravet om altruisme pålegges kun donorer og ikke klinikkene, som må rekruttere donorer for å kunne selge sine tjenester, påpeker Stuvøy.

Hun viser til at norske fertilitetsklinikker i sin annonsering ofte spiller på ønsket om å hjelpe andre kvinner.

– I stedet for penge- og inntektslogikken brukes en gaveretorikk. Dette er likevel ikke kvinnepolitisk uproblematisk, men spiller på en klassisk idé om kvinner som noen som finner sitt kall i å hjelpe andre, sier Stuvøy.

Marked og mellommenneskelighet

– Desto større det økonomiske intensivet er, i desto høyere grad vil det tiltrekke seg unge og fattige folk, sier Karl-Fredrik Tan-

gen, førstelektor ved institutt for markedsføring ved Høyskolen Kristiania, til Universitas over telefon.

– Det pipler fram økonomiske interesser og praksiser i en slik bransje, fordi vår verden er pengebasert. Dersom dette skal unngås må det virkelig reguleres, fortsetter Tangen.

– Vår kultur krever at barn skal være en kjærlighetshandling som det ikke skal være penger involvert i. Det blir en vanskeligere dynamikk når noen profitterer på dette, sier Tangen.

Han påpeker skillet mellom å markedsføre for å selge alminnelige varer, og markedsføring hvor mottaker oppfordres til å selge biologisk materiale.

– Det er interessant kulturelt og markedsføringsmessig. Det bygges bru mellom marked og økonomiske transaksjoner, mellom familie og det mellommenneskelige – mellom vare og kropp.

Meta svarer ikke

– Det er åpenbart noen som har lagt penger på disse annonsene, men vi vet faktisk ikke hvem det kan være. Det er veldig ubegripelig.

Merete Madshus i Livio-gruppen forteller Universitas at hun gjentatte ganger har prøvd å få Meta til å fjerne annonsene som reklamerer med betaling for eggdonasjon.

– Med Meta er det sånn at man verken får respons første, andre eller tredje gang man forsøker å gjøre noe. Du får ikke kontakt med et menneske, sier Madshus.

Hun stiller seg uforstående til reklame for betalt eggdonasjon og mener at det koster en skygge over virksomheten til fertilitetsklinikkene.

– Jeg har ingen mistanker om avsender, eller om hva som er intensjonen eller motivasjonen.

– Er dere bekymret for at donorer skal motiveres av økonomisk gevinst?

– Nei, det er jeg ikke. Det vil vise seg når de kommer til oss. Er det noe som antyder at det ikke er altruistisk, vil de falle bort med en gang. Folk kan jo lure oss, men våre terapeuter er veldig flinke til å stille de rette spørsmålene

og avdekke motivasjonen.

Madshus sier at hun samme dag har rapportert annonsene til Meta for markedsføring i andres navn.

– Det er ikke hva vi er eller står for, overhodet. Dette ser umoralsk ut, avslutter hun.

Merete Madshus,
markedsjef i Livio-gruppen

GUTTA BACKER: Svendsen stiller seg bak en politikk der studentene ikke behøver å ha fulltidsjobb ved siden av studiene.

Vil gi studenter 1 milliard kroner

I SV sitt alternative budsjett vil de ta fra de rike og gi til de fattige.

ALTERNATIVT STATSBUDDSJETT

Tekst Kari Sogner Noonan
Foto Shilan Sari

Torsdag 7. november kom SV med sitt alternative statsbudsjett, noe de lager hvert år de ikke sitter i regjeringen. Det ser ut til at partiet virkelig vil ta studentene i sitt varme favn, og punge ut cirka én milliard på dem.

Reell valgfrihet

– Studentene er de som skal løse fremtidens utfordringer i Norge og i verden når det kommer til demokrati, rettferdig fordeling, klima og miljø, sier Grete Wold. Hun er stortingsrepresentant for Sosialistisk Venstreparti (SV) og sitter i Stortingets utdannings- og forskningskomité. Hun mener det er viktig å prioritere studentene og deres valgfrihet.

– Vi må ha en studentøkonomi som gir en reell mulighet for at alle kan ta den utdanningen som de selv ønsker å ta, sier Wold.

Studentene Universitas har snakket med er enig.

– Yeah!, svarer Jenny Mow Blichfeldt Schjerven (21) når hun ser hvordan det alternative bud-

sjettet vil påvirke studentene.

Hun studerer sosialantropologi på Universitetet i Oslo (UiO).

– Dette ser jo veldig bra ut. Jeg har stemt SV selv, så jeg er enig.

Særlig synes hun det er viktig å bygge flere studentboliger.

– Det er ikke alle som har et sted å bo eller venner å flytte inn sammen med når de først kommer til Oslo. Det å ha muligheten til å kunne flytte alene er viktig.

Hun stiller seg også bak økningen av studiestøtten.

– Det er åpenbart at studiestøtten burde gå opp med prisutviklingen.

Likevel har hun noen spørsmål rundt det alternative budsjettet.

Yeah!

Jenny Mow Blichfeldt Schjerven, student

– Hvis vi prioriterer dette, hva blir mindre prioritert? undrer hun.

Dyr studenttilværelse

Statsvitenskapstudentene Mathias Svendsen (21), Pablo Sterri (21) og Iver Myklebust Eggen (21) mener også det er riktig å øke studiestøtten.

– Jeg er glad i politikk som gjør at studenter ikke trenger fulltidsjobb ved siden av for å studere, sier Svendsen.

I likhet med Schjerven synes

Eggen det er lurt å bygge flere studentboliger, spesielt når prisene er så høye for unge som skal inn på boligmarkedet.

– Jeg bor selv hjemme fordi det er såpass dyrt, poengterer han.

Sterri mener SVs prioritering av psykisk helse hos studenter er viktig, og at man ikke skal fjerne rabatten hos tannlegen.

– Tannlegen er en veldig viktig helsetjeneste, spesielt når man er ung, sier han.

Sterri stiller spørsmål rundt fjerningen av studieavgiften til internasjonale studenter.

– Når det er folk som ikke kommer inn på studiet fordi det er så mange søkere, kan det være fint å prioritere norske studenter, påpeker han.

Samtidig synes han også det er fint med mangfold.

Vil skatte de rikeste

I regjeringens forslag til statsbudsjett innførte de eksamensavgift på allerede beståtte eksamener. Det har fått sterke reaksjoner, både fra studentledere og andre stortingspolitikere. Wold er også imot det.

– Eksamensavgiften er et brudd på gratisprinsippet, sier hun

I tillegg er hun ikke enig i regjeringens forslag om endring i konverteringsordningen.

– Vi vil ikke gi studentene mer lån, det er sosialt urettferdig.

På spørsmålet om hvordan den

norske stat skal cashe ut én milliard til studentene, har Wold dette å si:

– SV har lagd et helhetlig alternativt budsjett som går i null. Vi har inndekning for alle pengene som vi prioriterer til studentene,

Jeg bor selv hjemme fordi det er såpass dyrt

Iver Myklebust Eggen, student

som blant annet løses ved at vi ønsker å skatte de aller rikeste mer.

Wold forklarer hvordan det alternative budsjettet, sammen med SVs arbeidsprogram, er med på å fremme partiet sin politikk.

– Det er det som forteller meg som stortingspolitiker hva jeg skal jobbe for. Det er den årlige marsjorden vår, sier hun og fortsetter:

– Vi har ikke flertall for vårt budsjett, men vi prøver å jobbe med Stortinget for å fremme våre viktigste saker.

universitas@universitas.no

SV vil:

+ Øke studiestøtten med ti prosent, og knytte den til grunnbeløpet i folketrygden (G). Dette betyr at studiestøtten justeres i samsvar med lønns- og prisutviklingen i samfunnet. Støtten per måned går fra ca. 10.342 kr til omtrent 11.376 kr.
Prislapp: 345 millioner kroner

+ Bygge 500 flere studentboliger, oppgradere 2000 av dem og forhindre prisøkning på studentboliger generelt.
Prislapp: 360 millioner kroner

+ Reversere den foreslåtte endringen om innføring av eksamensavgift til allerede beståtte eksamener.
Prislapp: 22 millioner kroner

+ Reversere den foreslåtte endringen til regjeringen i konverteringsordningen. Før fikk man 25 prosent konvertert til stipend når man gjennomførte studiepoeng, og 15 prosent etter at oppnåelse av en grad. Nå vil regjeringen at disse 25 prosent ikke blir konvertert med mindre man fullfører graden sin.
Prislapp: 175 millioner kroner

+ Øke frikortgrensen til 150.000 kroner.
Prislapp: 950 millioner kroner

+ Reversere den foreslåtte endringen om å fjerne rabatt på 75 prosent hos tannlegen til de mellom 20 og 24 år, og utvide den til man er 30 år.
Prislapp: 440 millioner

+ Styrke studentenes psykisk helse- og velferdstilbud.
Prislapp: 30 millioner

+ Fjerne studieavgiften til internasjonale studenter
Prislapp: 75 millioner kroner

Stryk med stil

Universitas har gravd opp eldgamle exphil-besvarelser, og gir deg en guide i hvordan du går ned med flagget til topps på eksamensdagen.

EXPHIL

Tekst Idun Gabrielle Fougner-Økland
Foto Shilan Sari

–Jeg tar det egentlig med knusende ro, sier Emil Mærli Le-Jeune (20) om den kommende eksamenen i examen philosophicum, kjent som exphil. Universitas haker tak i ham og medstudenten Huge Løvvik (21) på vei ut fra semesterets siste exphil-seminar på Georg Morgenstiernes hus på Blindern ved Universitetet i Oslo (UiO).

– Exphil kunne vært veldig bra. Det er positivt at alle skal lære å tenke på denne måten, men det er nok litt problematisk hvordan faget er strukturert, sier Løvvik.

Begge to har fulgt seminarvarianten av exphil, der vurderingen er basert på en semesteroppgave og en hjemmeeksamen med hjelpemidler. I seminarvarianten av faget jobber studentene med pensumrelaterte oppgaver gjennom semesteret, og studentene vi møter har altså god grunn til å ta det hele med knusende ro.

Strøk pappa i exphil?

Faget tilbys derimot også i selvstudiumsvariant, med en skoleeksamen uten hjelpemidler. At det kan skjære seg litt på eksamensdagen i denne varianten, har studenter kjent på i årtier. I 1991 kom boken *Legemet er en del av kroppen* av Kolbein Brede, Trond Jahr og Øystein Sjaastad, en samling minneverdige sitater fra datidens eksamensbesvarelser i nettopp exphil.

Siden den gang er både pensum, studenter og (de fleste) sensorer skiftet ut, men følelsen av å sitte på en eksamen og ikke helt vite hvordan du skal komme deg videre er og forblir et viktig overgangsrituale som student.

Universitas har latt seg inspirere og brukt sitater fra boken til å gi noen råd til hvordan du kommer deg gjennom eksamensdagen, hvis det virkelig skulle skjære seg!

1. Det er lov å gjette hva ord betyr

Exphil handler om å forstå begreper. Et godt tips er å definere begrepene du skal bruke, og å vise at du forstår hvordan de brukes.

«Marx mente at alt hadde et mål. Marx's mål var marxismen.»

«En universell lov er den som er allmenn og sann, for eksempel loven om barnevern.»

2. Referer alltid til Sokrates og hulelignelsen

Sokrates var en stor innflytelse på Platon og måtte drikke gift. Hu-

SELV, HJELP!: Det finnes mye litteratur som hjelper deg å prestere i exphil. Universitas forsøker å bidra til markedet som etterspør det motsatte.

lelignelsen som Sokrates forteller handler om kunnskap. Detaljene får noen andre ta seg av, men du får ekstrapoeng for dramatisk fortellerstil.

«Det hele startet altså i en hule. Platon tenkte her på drapet på Aristoteles.»

«Sokrates ble straffet (hengt).»

«På den tiden da Sokrates tømte giftbegeret var Platon en lovende dramatiker, men nå brente han alle skuespillerne og mistet troen på demokratiet.»

3. Kunstneriske formuleringer er et pluss

Sensor må lese veldig mange besvarelser. Et fargerikt språk kan lyse opp dagen til den som må lese nettopp din besvarelse.

«Kant var ikke gift, ellers hadde vi hatt en Kantine.»

«Descartes var en velutdannet mann, som hadde reist mye i livets bok.»

(Om Platon) «Hvis begjæret tok overhånd, kunne det fatale skje at man gikk til grunne pga. forstoppelse eller kjønnsykdommer.»

«Jeg tror jeg vil si denne definisjonen er en definisjon»

Legemet er en del av kroppen

4. Det var mye som skjedde i middelalderen

Det kan være vanskelig å holde styr på historien. Hvis du skulle lure på når en filosof levde, var det sannsynligvis i middelalderen.

«To filosofer som utpeker seg i middelalderen er grekerne Platon og Aristoteles.»

«Marx selv tilhører middelalderen.»

«David Hume (1711-1776) som levde på 1200-tallet i middelalderen var kjent som en betydningsfull filosof.»

«I middelalderen fikk vi industri og nytenking.»

5. Gjør det personlig

Det kan være fint å gi sensoren en engasjerende leseropplevelse ved å få inn ditt unike perspektiv i oppgaven. Du kan for eksempel komme med egne overbevisninger.

«Kant er en av verdens mest berømte filosofer, etter min mening.»

«Uansett synes jeg David Hume er en fresk type.»

«Jeg tror jeg vil si denne definisjonen er en definisjon.»

Du kan også dra inn privatlivet ditt, for eksempel når du skal drøfte Descartes:

«Men at jeg har gode venner osv., er ikke det sant? Nei, det kan tenkes at disse er kjeltringer alle sammen.»

6. Noen navn er vanskelige å huske, og det er greit

«Simon de Boudoir»

«Simone de Boulevard»

«Simone de Bovir»

«Sophie de Bojoleau»

«Simone Duvair»

«Simone de Bouvieu»

«Marx selv tilhører middelalderen»

Legemet er en del av kroppen

7. Om alt håp er ute, stå i det!

Ikke overgi deg til panikken, og prøv heller å vise hva du kan.

«Føler meg ikke kompetent til å svare på disse spørsmålene, men jeg vil likevel komme med noen generelle betraktninger om filosofi. (...) I dag er miljøvern på moten og «in» blant samfunnets beste borgere. På linje med kokainsusing i helgene.»

Fullstendig besvarelse på essay-spørsmål om Descartes «Cogito ergo sum, jeg tenker altså er jeg til. Vektige ord!»

Er det akutt, kan du også appellere direkte til sensors godside:

«Kan De være så snill og gi meg stakarakter?»

8. Til slutt: «Kjenn deg selv, og drikk ikke mer enn du tåler», ifølge Sokrates.

Lykke til med eksamensinnspurten!

universitas@universitas.no

ROLIGE: Huge Løvvik og Emil Mærli Le-Jeune har møtt opp i seminarene gjennom høsten og tror det skal gå bra med eksamen.

INVESTERT: Påtroppende styreleder Thea Bråten tilbringer mye av tiden sin på Chateau Neuf.

Om Det Norske Studentersamfunn (DNS)

- + DNS er driftsforeningen til kultur- og studenthuset Chateau Neuf.
- + En demokratisk organisasjon med ca. 1000 medlemmer
- + UiO eier Chateau Neuf, men DNS står fritt til å drive huset slik de selv ønsker.
- + Styrelederen har den øverste stillingen i DNS. Styrelederen driver ikke daglig drift på huset, men bestemmer hva huset skal stå for.
- + Styrelederen er DNS' eksterne talsperson og jobber for å finne samarbeidspartnere og mobilisere blant studentene i Oslo.

Ny studentslottsleder ønsker debatt

Student, gamer og debattentusiast. Møt Det Norske Studentersamfundets ferske styreleder.

STUDENT-ENGASJEMENT

Tekst Levor Reichelt Ims
Foto Kristoffer Søvik

I forrige uke intervjuet Universitas de to styrelederkandidatene ved Det Norske Studentersamfundets (DNS). Denne uken ble det klart at Thea Bråten (22) stakk av med seieren. Hun overtar styrelederrollen i januar 2025. Universitas har blitt bedre kjent med henne.

Gamingentusiast

Den påtroppende styrelederen i DNS er psykologistudent og jobber som slottsmester (sikkerhetsansvarlig) på Chateau Neuf. Hun tilbringer også mye tid som bartender i tappetårnet, som er den frivillige baren på huset. Utenom dette beskrives hverdagslivet som en relativt normal studenttilværelse.

– Ellers gjør jeg mye av det samme som alle andre tror jeg,

tilbringer tid med venner, studerer og så videre, forteller Bråten.

Hun forteller også om sin hobby, videospill. Hun var aktiv i studentorganisasjonen UiO Gaming frem til i høst, noe hun trivdes godt med. Bråten peker ut to personlige favoritter blant mylderet av videospill: action-rollespillet Fallout 4, og skytespillet Counter Strike som hun spiller med venner på fritiden.

Vil være mer synlig

Bråten opplever at styret i DNS er distansert fra foreningens medlem-

Det viktigste er at folk føler seg godt mottatt

Thea Bråten, påtroppende styreleder

mer. Dette ønsker hun å endre på.

– Jeg føler kanskje at styret til tider kan virke litt adskilt og jeg ønsker å gi medlemmene større tilhørighet til styret og organisasjonens ulike ledd, sier Bråten.

Dette vil hun gjøre ved å gjøre styret mer synlig under arrangementer. Hun vil også etablere flere

lavterskelarenaer der medlemmer kan få muligheten til å prate med styret. Dette håper hun vil øke medlemmenes innflytelse på styret og styrke tilhørigheten til foreningen.

– Det viktigste er at folk føler seg godt mottatt, smiler Bråten.

Oslo vs. Trondheim

På spørsmål om hvorfor Trondheims studentsamfund er mer populært enn Oslos, peker Bråten på praktiske årsaker.

– Jeg tror vi har en veldig stor ulempe her i Oslo, som er at studentene er veldig spredt mellom mange forskjellige utdanningsinstitusjoner, sier Bråten.

I Trondheim er de fleste studenter tilknyttet NTNU, og derfor mer sammensveiset, mener hun. Hun argumenterer også for at det er lengre reisevei til Samfundet for mange studenter i Oslo, sammenliknet med Trondheim. Til slutt trekker hun frem de ulike økonomiske situasjonene til studenter i de to byene.

– Det er også dyrere å bo i Oslo, så folk har rett og slett mindre tid, ettersom studenter i Oslo må jobbe ved siden av, poengterer Bråten.

Historisk viktig talerør

I følge DNS sine egne nettsider, har foreningen historisk sett vært et viktig talerør mellom studenter og storsamfunnet. Gjennom frie debatter fikk studenter mulighet til å påvirke politikken i Norge. Ifølge Bråten er foreningens fokus i dag mer rettet mot festarrangementer.

Man vil jo at DNS skal være Norges frieste talerstol

Thea Bråten, påtroppende styreleder

– Festarrangementer, det er jo veldig gøy, men tidligere har det kanskje vært et større ordskifte og de debattene som var her fikk mer oppmerksomhet, sier Bråten.

Videre forteller Bråten om stor mediedekning på DNS sine tidligere debatter, men at dette ikke skjer lenger. Hun understreker at studentsamfundets stemme var svært viktig og at studenters stemme ble lyttet mer til før i tiden. Hun håper DNS kan bevege seg i en mer debattorientert retning, dersom

medlemmene ønsker det.

– Man vil jo at DNS skal være Norges frieste talerstol, som vi liker å kalle oss, smiler Bråten.

Tydelige politiske standpunkt

For å fremme den debattorienterte utviklingen, mener Bråten at DNS burde ha tydelige politiske standpunkt. Hun viser til praksisen i Trondheims studentsamfund som et eksempel.

– Vi kan for eksempel se til Trondheim hvor de fatter resolusjoner på lørdagsmøtene sine, noe som også er en mulighet for oss, dersom medlemmene ønsker dette, sier Bråten.

Det politiske standpunktet som fattes om en sak vil brukes som grunnlag for debatt. Bråten håper ikke at studenter som er uenige om det politiske standpunktet som fattes, skremmes vekk. Hun ønsker en fri debatt hvor alle meninger skal lyttes til.

– Jeg håper folk føler at de kan komme hit å si sine meninger uansett hva de er. Vi tar et standpunkt og åpner opp for alle som har lyst til å dele sine meninger, sier Bråten.

Hvor blir det av framtidens lærere?

NORD-NORGE RUNDT: Karl Øyvind Jordell i lærerdeknings tjeneste.

Samfunnet trenger flere lærere. Samtidig stuper søkertallene til lærerutdanninger. Det har vært et tap av respekt for lærere, mener lektorstudent.

LÆRERKRISE

tekst Mads Bauer-Hartmark
Foto Olha Korop

Oslomet kan friste med følgende: «Bli lærer – og gå inn i en av verdens viktigste jobber». Rekrutteringen til det uunnværlige yrket viser seg imidlertid å være vanskelig. Samordna opptak meldte i vår at søkertallet til lærerutdanningen synker for femte året på råd. Hvor gikk det galt for lærerutdanningene? Universitas har spurt fremtidige lærere for å høre hva de tenker om lærerkrisen.

Luftslott til lærerne

– Veldig mange sier jo nettopp det: «Det er et av verdens viktig-

ste yrker, men shit, jeg kunne ikke tenkt meg det selv», sier leder i forbundet Lærerstudentene Kaspara Halkjelsvik.

Hun skulle ønske flere positive historier kom frem i media og

Lektorstudenter er overalt, vi er litt nomadiske studenter

Gina Rønning Sørbye, lektorstudent på Universitetet i Oslo

hevder at veldig mange ikke ser de mulighetene som finnes i læreryrket. Halkjelsvik erkjenner likevel at problemene som fremheves er reelle og at styresmaktene har mye å ta tak i.

– Skolepolitikk blir gjerne symbolpolitisk, vi får overfladiske til-

tak og mer arbeidsoppgaver til skolen. Hva med lønna? Hva med arbeidsvilkårene? Hva med rettsvernet til lærerne?

Tall fra årets studiebarometer fra Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (Nokut) viste at lektorstudenter er minst fornøyd med utdanningen sin.

– Vi lektorstudenter har sagt ifra om at utdanningen ikke er

god nok, sier Halkjelsvik.

Hun trekker frem praksisordningen som det mest presserende, og sier kvaliteten i studentenes praksis varierer dramatisk.

– Vi gjentar oss hele tida, men vi har jo ikke blitt lyttet til, sier Halkjelsvik.

Nomadiske studenter

Jakten på framtidens lærere tar oss til Helga Engs hus på Blindern. Lektorstudentene Julie Ekeberg (23) og Gina Rønning Sørbye (25) orienterer kjøpt om alt det sosiale studentpuben Kjellern har å by på. Det hele begynner å minne om en skjult vervingskampanje, men *pitchen* utvikler seg til å peke mot et større problem ved lektorutdanningen.

– Studiebarometeret viser jo at mange lektorstudenter føler at de ikke har noen tilhørighet til noe som helst, sier Ekeberg.

– Lektorstudenter er overalt, vi er litt nomadiske studenter, istemmer Sørbye.

De to studentene nikker anerkjennende når de presenteres for de dystre tallene rundt lektorutdanningen og læreryrket.

– Likevel vil dere bli lærere?

– Ja, eller..., svarer Ekeberg.

De trekker fram større skoleklasser, relativt lav lønn og tur-

bulente elever som årsaker til at mange kanskje tviler på om yrket egentlig er noe for dem.

Krisen, i tall

+ Antall søkere til lærerutdanninger har sunket med 42 prosent siden 2019, viser tall fra Samordna opptak.

+ Studiebarometeret er en spørreundersøkelse som skal måle hvor fornøyde studentene er med eget studie. Undersøkelsen utføres av Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (Nokut).

+ Studiebarometeret fra 2024 viser at grunnskolelærer- og lektorstudenter er minst fornøyde med eget studieprogram.

+ Utdanningsforbundet utførte i 2020 en undersøkelse der det kom fram at 11 prosent av lærerne hadde søkt seg vekk fra skolen. 42 prosent hadde vurdert å søke seg vekk.

Nord-Norge er i en underklasse, og Finnmark er i en underklasse for seg selv

Karl Øyvind Jordell, professor emeritus

– Det har vært litt tap av respekt for lærere. Hvis man da ender opp alene med over tredve elever er det jo ikke rart man blir utslitt, sier Sørbye.

– Det er grei lønn hvis jobben hadde vært å bare være lærer, men når man også skal være psykolog, skolesykepleier og masse ekstra, så er det for dårlig, fastslår hun.

Paradoksalt

Studiebarometer og tilhørighetskrise til tross, Ekeberg og Sørbye holder fast ved at de stort sett er fornøyde med studiet og sitt eget miljø. De er imidlertid mer bekymret når det kommer til tiden med jobbsøking etter studiene. For den varslede lærerkrisen rammer nemlig, som så mye annet, distriktene heller enn Oslo. De forteller om tidligere medstudenter som har søkt jobb på omtrent alle skolene i Oslo uten å få en eneste. Dette er derimot «dritlett» hvis man flytter ut av byen, hevder de.

– Men man har jo studert her i fem år og har alle vennene sine

sitive historier i media, og her er ikke Fagge vond å be.

– Folk blir ikke lærere fordi lønna er så høy, det er først og fremst et utrolig givende yrke. Når det er gøy og bra så er det den beste jobben man kan ha, forteller han.

Den som sitter med frykten for å ende opp som et tannhjul i samfunnsmaskineriet bør vurdere læreryrket, skal vi tro Fagge.

– Det er en veldig god følelse å møte opp på jobb og bety noe for noen.

Ingen vil til Nord-Norge

Professor emeritus Karl Øyvind Jordell har i en årrekke jobbet innenfor pedagogikk og lærerutdanning. De siste årene har han engasjert seg i debatten om lærermangel.

– Jeg spøker med at jeg har spydd i lærerdekningens tjeneste. Fra Hammerfest til Hasvik, fra Nordkinn til Båtsfjord. Det

Hva med lønna? Hva med arbeidsvilkårene? Hva med rettsvernet til lærerne?

Kaspara Halkjelsvik, leder i forbundet Lærerstudentene

her. Da vil man jo ikke flytte til Dokka, sier Sørbye.

– Der er det jo ikke skole lenger heller, legger Ekeberg til.

Dokka ligger utenfor denne studentavisas virkeområde, men vi strekker oss til et intervju med en nyutdannet ungdomsskolelærer i Bærum.

Litt sjenanse, mest verdighet

Sigmund Fagge (27) forteller at han er godt fornøyd med lærerjobben og legger til at han har vært heldig med arbeidsforholdene.

– Jeg har små klasser og kolleger som brenner for det de driver med, da blir det jo en veldig fin arbeids hverdag.

Han tenker det er viktig med litt andre erfaringer før man tar fatt på en lærerutdanning og advarer mot å begynne rett fra videregående.

– Det er tungt å dra ut i praksis og være ett-to år eldre enn elevene dine, sier han.

Det har vært etterlyst flere po-

er ganske mye spy, sier Jordell.

Dette er først og fremst en regional krise, ifølge ham. Professoren forteller videre at lærerdekningen i utkantstrøkene stadig forverrer seg og at antall ufaglærte står for større deler av undervisningen her.

– Dette innebærer dårligere skolegang for disse elevene. Nord-Norge er i en underklasse, og Finnmark er i en underklasse for seg selv.

Jordell påpeker også at lærermangelen går hardest utover de yngste elevene.

– Det er ikke ideelt, men de fleste voksne vil jo kunne lede én skoletime. Problemet er når ufaglærte må drive leseopplæring på de laveste trinnene. Det går ikke. Lærerstudentene vil ikke ut av byen, Jordell foreslår sterkere økonomiske insentiver for å bøte på mangelen.

– Det må lønne seg å ikke bare søke, men også å bli boende. En ordning hvor lønnen øker med antall år man blir boende kan være en del av løsningen, sier han.

Løsningsforslagene

Som en reaksjon på de lave søker tallene vedtok Stortinget i sommer å fjerne karakterkravene for lærerutdanningen. Jordell skulle helst sett at endringene skjedde tidligere, og mer gradvis.

– Fullt frislipp er ikke gunstig, men når man har ventet så lenge med å justere kravene, blir det helt nødvendig for å fylle plassene, kommenterer han.

– Hvorfor vil færre og færre bli lærere?

– Jeg tror det er lønn- og arbeidsvilkår, svarer Jordell kontant. Bedre arbeidsvilkår, mer lønn og bedre praksisordninger er gjengangerne i lærernes løsningsforslag. Tiden vil vise hva styremaktene trekker opp av hatten.

STANDHAFTIG: Kaspara Halkjelsvik vil ha bedre grunnleggende arbeidsvilkår for lærerne, ikke symbolpolitikk.

universitas@universitas.no

ANNONSE

Tilbudsguiden

KLATREPARK

DANS

TangoPuente tilbyr tangokurs ved siden av Majorstuen T-bane og har spesialtilbud for unge mellom 15-25 år.

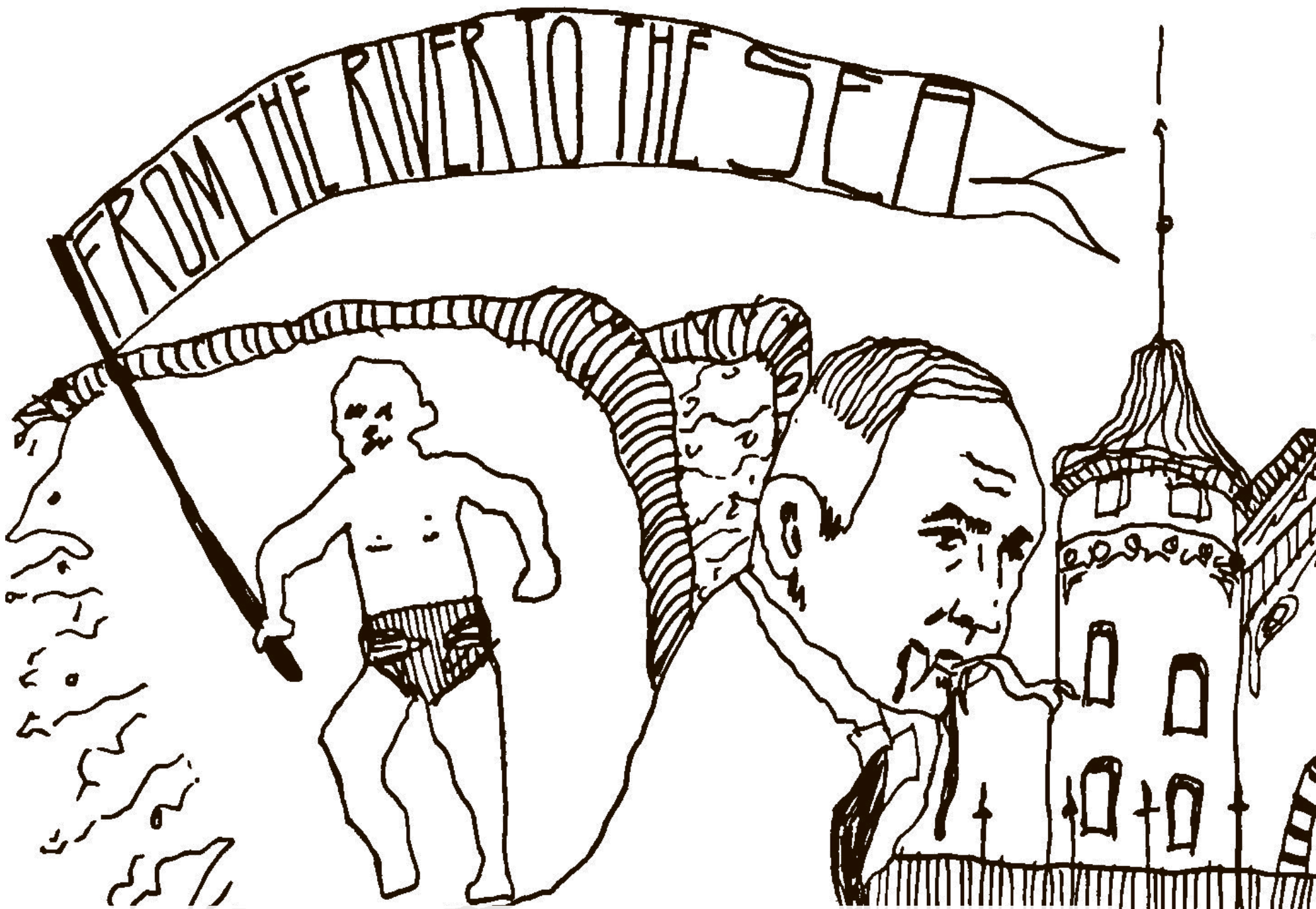
Kurset starter 5. september. Totalt 8 uker. Klasse og practica.

Pris for Ung(mellom 15-25år): 800 NOK/per eller 1300 NOK/par. Bonus for de som fant denne artikkelen: de første 2 unge parene (mellom 15-25 år) som følger TangoPuente på Instagram og sender DM, får en spesialpris på kurset: 1000 NOK/par. Info:

tangopuente.com
FB: TangoPuente
Ins: Tango Puente

BAR & SPILLESTED

UNDERHOLDNING

Jødisk student vil flytte fra Malmø

Antisemittismen har økt i Malmø siden den syvende oktober. Nå har flere jøder flyttet fra byen.

ANTISEMITTISME

Tekst Tora Vassnes
Illustrasjon Freyja Eikem Ims

– Jeg bar davidsstjernen rundt halsen når jeg flyttet ned, men nå har jeg byttet til et annet smykke.

Siden den syvende oktober i fjor, har «Sara» sitt liv endret seg drastisk. Den jødiske studenten som Universitas møter i Malmø, forstod plutselig hva antisemittisme var. Nå lever hun i frykt i byen hun bor og studerer i. I denne artikkelen anonymiseres hun, etter at flere jøder som har uttalt seg i mediene har opplevd hets i Sverige.

Som Universitas skrev om tidligere i høst, har antisemittismen økt i Norge siden den syvende oktober i fjor. Man kan se lignende tendenser i Sverige. Ifølge en svensk undersøkelse gjort etter den syvende oktober i fjor, har en ny antisemittisk bølge tvunget mange jøder til å skjule sin identitet, og noen vurderer nå å flytte fra byen. Flere jødiske familier har allerede forlatt Malmø, på grunn av trakassering.

– Da jeg var liten, visste jeg bare om antisemittisme fordi min bestemor mistet hele sin slekt under Holocaust. Nå har jeg opplevd det selv.

Nazihilsen

Da en nær venn av Sara var på vei hjem fra synagogen i våres, opplevde han noe som satte en støkk i vennegjengen. Foran en vegg der det stod skrevet «Israel ut av Eurovision», stod en guttegjeng og filmet hverandre, mens de løftet hånden til en nazihilsen. Kompisen rakk akkurat å ta av seg

kipaen, et jødisk hodeplagg for menn, før han passerte guttegiengen.

– Da merket jeg at antisemittismen kom for nært og jeg klarte ikke være her lenger, sier Sara.

Hun kjente at hun måtte komme seg ut av Malmø, og dro med kjæresten sin til Göteborg. Der ble de en uke.

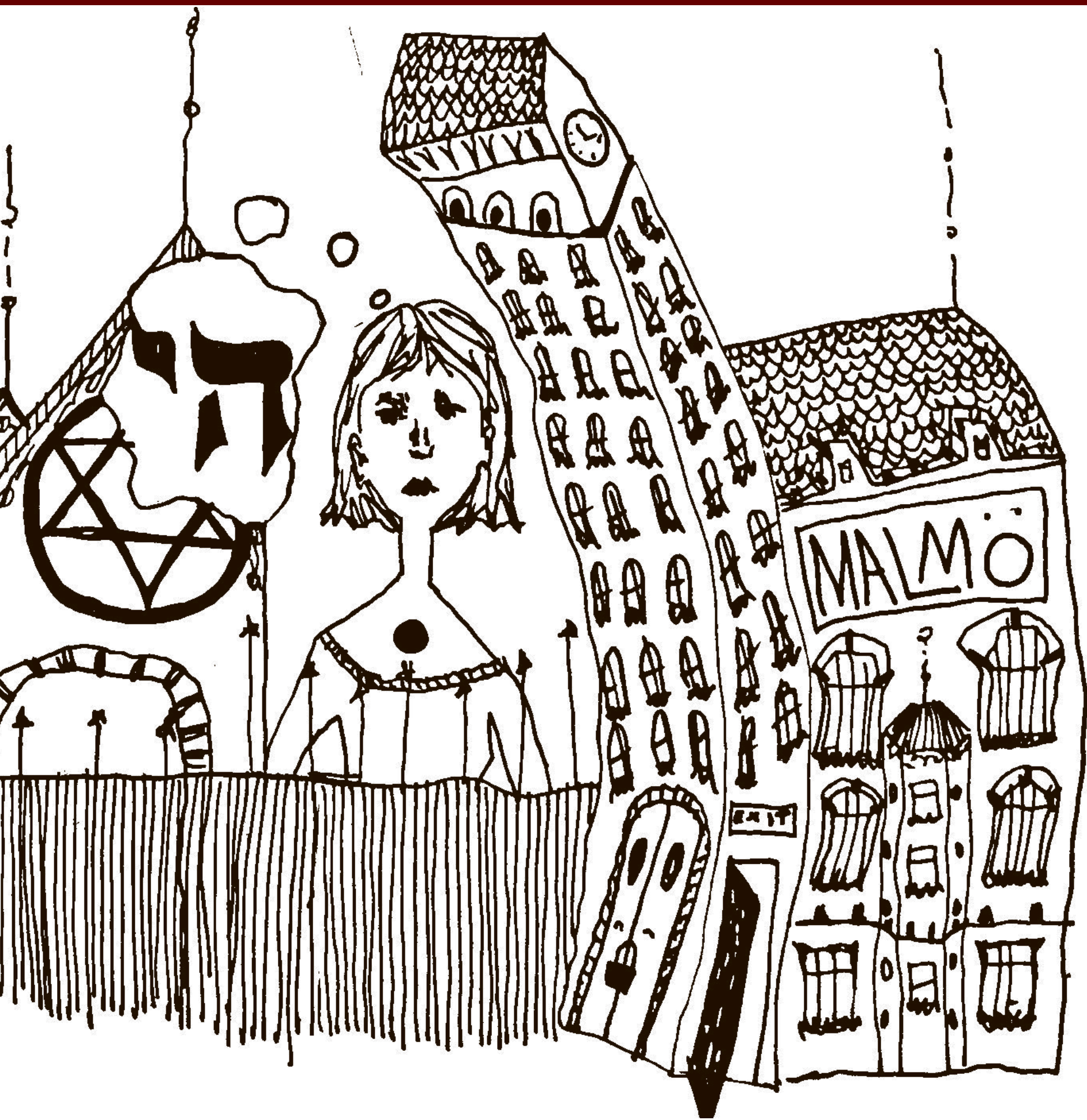
Anti-israelske motiver finnes på mange vegger rundt om i Malmø, men innimellom gatehjørnene kan det dukke opp antisemittiske bilder også. På graffitiveggen ved Folkets park i Malmø, ble det malt et bilde av Israels statsminister Benjamin Netanyahu som en blodsugende vampyr, med hoggtenner, kropp som en orm og en tunge delt i to. Den er nå malt over, etter en beslutning gjort av Malmø kommune. Det finnes en gammel antisemittisk myte som forteller om at jøder kidnapper barn for å drikke blodet deres, forteller jøde og lærer Rebecca Stucker til Universitas, da vi møter henne i Malmø.

Myter om barnemord

Stucker jobber med å motvirke antisemittisme i Malmøs skoler. Hun lager undervisningsprogram om antisemittisme og konspirasjonsteorier for lærere og elever. Siden krigen brøt ut, har flere aktører henvendt seg til Stucker for hjelp til å håndtere anti-

Jeg hadde en davidsstjerne da jeg flyttet ned, men nå har jeg byttet til et annet smykke

«Sara», anonym jødisk student

semittisme. Hun forteller at mange, bevisst eller ubevisst, bruker antisemittisme når de kritiserer Israel.

– På demonstrasjoner har man sett at noen har kledd seg ut som Netanyahu, med maske med ansiktet hans, blod på klærne og en liten baby-dukke i hånden.

Parallelt med å være en kritikk av Netanyahu, er det også antisemittisme. Mange tyr til mytene om jøder som barnemordere når man vil kritisere dem, mener Stucker.

Den svenske avisen Dagens Nyheter (DN), skriver at antisemittisme pleier å øke når spenningen mellom Israel og Palestina er høy. Da Israel bombet Gaza i 2009, fikk jøder som demonstrerte for fred kastet flasker, egg og raketter etter seg. Demonstrantene flyktet da det ble ropt «jævla jøder!». Og i 2017, da Donald Trump erklærte Jerusalem som hovedstad i Israel, ropte pro-palestinske demonstranter at de ville «skytte jødene», ifølge DN.

Palestina-campen

Etter Palestina-teltene ble satt opp på campus ved Lund universitet, der Sara går, har hun vært redd for å gå forbi. Når demonstrantene roper «from the river to the sea» og «ingen sionister i våre gater», føler ikke Sara seg trygg der. Dette er vanlige slagord blant pro-palestinske demonstranter.

Det finnes en gammel antisemittisk myte som forteller at jøder kidnapper barn for å drikke blodet deres

– Jeg syntes det er veldig fint at man engasjerer seg, og jeg skjønner jo at demonstrantene ikke tenker på jødernes velvære når de demonstrerer, de har jo et annet mål.

Men for Sara gjør demonstrantene universitetet til et utrygt sted. Når hun har sett noen av de mest aktive aktivistene rundt om på universitetet, så har hun tatt av seg davidstjernen.

– Jeg vil ikke at de skal tenke at jeg støtter Israel.

Sara kan føle at mange aktivister tenker

sisme og antisemittisme. Ofte når en jødisk person sier at «dette ikke er greit», så kan man møtes med at noen andre forteller dem hva antisemittisme er og ikke.

– Jeg kunne aldri fått meg selv til å fortelle en annen minoritet hva de får oppleve som hets og rasisme og ikke.

Sara ser frem mot å flytte tilbake til Stockholm, byen der hun har vokst opp. Slik som det er nå tør hun ikke si ord som er koblet til det jødiske, som synagoge, eller kikke på jødiske arrangementer på facebook når hun kjører buss, i frykt for at noen skal se på mobilen hennes. Frem til hun flytter, har hun byttet ut davidstjernen med et annet jødisk motiv: *chai*, som betyr «å leve» på hebraisk.

– Jeg tenker at ingen som ikke er jødisk vet hva det er, men jeg bruker uansett å bære den innenfor trøyen, fordi jeg er redd for at noen kanskje skal forstå.

Rebecca Stucker, lærer

at bare fordi hun er jødisk, så støtter hun drapet på sivile palestinere. Sånn er det ikke, sier Sara.

Rebecca Stucker forteller Universitas at det finnes en forskjell mellom annen ra-

DEBATT

Idé- og debattredaktør: **Ada Louise Andreassen**
adalouiseandreassen@gmail.com 948 09 383

KJØR DEBATT

Hete tips om debatter i andre redaksjoner

Husokkupasjon?
Ja, takk!

Uansett hvor mye NSO-leder skriker og roper, ser det ikke ut til at studentenes boligsituasjon kommer til å endre seg i nærmeste fremtid. Neste statsbudsjett kutter nærmere 75 millioner kroner i utbygging av studentboliger. Vi har to valg: stå på stedet hvil og grine over hvor kjipt vi har det, eller vi kan gå til aksjon. Rettere sagt boligaksjon. I Studvest denne uka snakker studentavisa med Ståle Holgersen som i sin studietid på begynnelsen av 2000-tallet var med i Radikal- og solistiske studenters organisasjon (ROS-

SO). Sammen med Natur og Ungdom startet de boligaksjonen, og en sentral del av aksjonen var husokkupasjon. – Det vi gjorde var ulovlig. Men jeg tror det er veldig lett å få støtte i en sånn ulovlig aksjon, når folk ser at folk trenger bolig samtidig som det står tomme boliger, forteller Holgersen til Studvest. 7000 studenter stod i boligkø ved studiestart i Oslo. Hvis de klarer å mobilisere seg, er det ikke usannsynlig at studentene i løpet av desember tar over både hovedscenen, Centralteateret og Teaterkjellern.

Ikke tro at du er noe

«Hvis du tror du er spesiell, er du mest sannsynlig ikke skandinavisk.» Det skriver student Pia Sundby Indrevoll i Reims sin studentavis, The Sundial Press. Indrevoll diskuterer hvordan det skandinaviske fenomenet Janteloven kan være et våpen mot elitisme og sosial ulikhet. Ifølge Indrevoll kan elitistiske miljøer, som ofte prioriterer individualistisk suksess og konkurranse, ha godt av å

integre noen av de kollektive verdiene som Janteloven visst nok står for. En fin tanke det, men det kan være Indrevoll blir skuffa når hun omsider returnerer hjem til sitt harmoniske hjemland. Her lever vi alle i en ydmyk symbiose av middelmodighet. Selvrealisering? Nei, takk. Hva er prestisje? Ikke vet vi. Den kulturelle elite? Sânt noe finner du hvert fall ikke i Oslo.

Ukas overhørt:

Ukas tvitringer byttes ut med Ukas overhørt. Vi skal plukke opp rariteter som uttrykkesvåde i kantina og på internettet

Har du overhørt/lest noe artig/forferdelig/overraskende blant dine medstudenter?

Send det inn til debatt@universitas.no, samt på hvilket universitet/ hvilken høgskole du overhørte det. Alle sitater blir publisert anonymt.

Debattregler i Universitas

Vil du få din mening på trykk i Universitas?

Send innlegget ditt på e-post til

debatt@universitas.no

Typiske innlegg er mellom 1500 og 2000 tegn, inkludert mellomrom. Lengre innlegg kan vurderes i noen tilfeller

■ Vi trykker ikke innlegg som har vært på trykk i andre aviser, eller som er hatske og trakasserende

■ Vi tar oss retten til å forkorte innlegg

■ Frist for innsending av innlegg er søndag kl. 17

■ Legg ved et portrettfoto av deg selv i e-posten

ILLUSTRASJON: STINE MOLDFJELL, KILDEFOTO: THEODOR KITTELSEN (1900), AVFOTOGRAFERING: BØRRE HØSTLAND / NASJONALMUSEET

Dette må jo være et fantastisk land å være kvinne i?

Myndighetene kan ikke bli ved med ord, men ta til aksjon og implementere samtykkeloven.

Samtykkeloven

Elisteinar Tenga, FPØ-student på UiO og Hausmania-redaktør

Vi lever i verdens beste land: Norge har toppet FNs utviklingsprogramms indekser i flere år, med sist HDI på 0,961 i 2021. Et tillegg til denne indeksens faktorer er GII (Gender Inequality Index). Null er optimalt og her ligger vi på 0,016, med bare Danmark et hakk kvassere med 0,013. Dette må jo være et fantastisk land å være kvinne i?

Likevel er det en ting som skiller kvinners trygghet fra menn: eksistensen av seksuell vold og prospektet av en voldtekt. En ekstrem byrde som kvinner har måttet bære siden tidens morgen. Både som et våpen i krig og som konsekvens av en verden dominert av det mannlige blikk.

Så hvordan står det til i verdens beste land? For et par uker siden, i en demonstrasjon foran Stortinget arrangert av Amnesty, fikk jeg statistikken friskt i minne:

1 av 5 kvinner vil gjennom deres livstid oppleve voldtekt.

80 prosent av anmeldelsene om voldtekt blir henlagt av politiet.

1 av 100 anmeldelser ender i straffefølgelse.

Hvem er det dette vinner-landet tjener?

Om dette er verdens beste land - hvem er det dette vinner-landet tjener? Er det bare en halvdel av befolkningen? Den statistiske sannsynligheten man som kvinne har for å oppleve seksuell vold er ikke forenelig med med ideen av å leve i et av verdens mest utviklede land.

Med om lag 80.000 signaturer bak seg, har Amnesty Norge fremmet et forslag om en samtykkelov. For å gi både politiet og domstolene den autoriteten de trenger i kampen mot seksuelle forbrytere. Samtykkeloven sier følgende: skillet mellom samleie og voldtekt skal gå ved fraværet av uttalt samtykke. Det vil si fraværet av et «ja» - et kommunisert, affirmativt signal som demonstrerer at det holder på å skje, kan skje.

Det er hverken komplisert eller revolusjonerende. Spør du meg, er det ganske fornuftig å sjekke inn med dine eventuelle seksuelle partnere for et samtykke, før et samleie skal finne sted.

Så mye som 50 til 70 prosent av kvinnene som opplever voldtekt, vil reagere med å «fryse», ofte omtalt som å være i sjokk. I motsetning til det man ofte ser på TV eller leser om, så er en overveldende andel av voldtekter ikke en fysisk kamp gjennom hendelsen. Det er en forbrytelse som ofte forekommer mellom personer som kjenner hverandre, der den fornærmede har tillit til den fornærmende.

Igjen: vi trenger en samtykkelov. Og den trenger vi nå!

Det er ikke som om andre land ikke har innført det. Polen, Nederland og alle våre nordiske naboer har lagt det inn i sitt lovverk. I alle land der samtykkeloven har blitt implementert så har både antallet anmeldelser økt, som viser økt tillit til rettsstaten, og antallet straffefølgelser, som viser økt gjennomføringsevne hos rettsstaten.

Det skal sies: voldtekt har hatt og skal ha strenge beviskrav for å straffefølges. Men dette er ikke uforenlig med en samtykkelov.

Mot slutten av demonstrasjonen kom justisministeren ned fra det høyreiste Storting og adresserte folkemengden. Hun lovet konkrete tiltak før valget neste år. Men Emilie Enger Mehl har sagt dette før. Derfor, som mengden ropte, skal alle medborgere, han, hun og hen i vårt land rope:

«Hva vil vi ha?

Samtykkelov.

Når vil vi ha det.

Nå!»

Helst i går...

Keiserens nye effektive løsning

At booking-system på leseplasser er mer effektivt er en nyliberal illusjon.

Effektivisering

Jon Harboe Øverdahl,
psykologistudent
på UiO

For et par uker siden kunne vi lese i Universitas at flere studenter klør seg i hodet over booking-systemet på HumSam sine leseplasser. Etter å ha lest saken, og spesielt svaret til seksjonsleder Skonnord, sitter jeg igjen med flere spørsmål som også peker mot en større utvikling her på Blindern: Hvor mange effektive løsninger er ikke an-

net enn et knot av en annen verden som mislykkes i å løse et problem som aldri har eksistert? Hvor mange apper er for mange apper?

Systemene som skal gjøre studiehverdagen mer fleksibel, ender opp med å gjøre

booket plassen?

Hvis du ikke finner en ledig plass med det første, kan du prøve en annen etasje, ta deg en kaffe, eller slå av en prat med en venn og prøve igjen litt senere. Men neida! Ethvert hinder på veien mot problemløs

mye bedre da jeg bare kunne dra kortet på Athletica i stedet for å gå inn på den dumme appen (som også alltid vil ha meg med på gruppetime) og åpne portene med bluetooth. Hele tiden blir vi likevel fortalt at de nye systemene er bedre og smartere. Jeg tror de fleste begynner å ønske seg at «appkeiserne» kledde på seg.

Til slutt vil jeg spørre dere på HumSam-biblioteket som sier at studentene dere har spurt er positive til plass-booking: Kan det ikke hende at nerdene som gidder å booke leseplass er de samme nerdene som gidder å svare på spørreundersøkelse fra biblioteket? Jeg har hvert fall aldri svart på noen undersøkelse.

Spør igjen, så skal jeg nok gi dere et klart og tydelig svar: Skrot den nyliberalistiske illusjonen kalt plass-booking!

Kan det ikke hende at nerdene som gidder å booke leseplass er de samme som gidder å svare på spørreundersøkelse?

den trangere. Hva er vel mer fleksibelt enn å kunne dukke opp på GS og finne seg en ledig plass, og sitte der så lenge man vil helt uten at noen kaster deg bort fordi de har

selvutvikling er et hinder som må ryddes om man skal nå målet. På GS er det ikke tid til reisen.

Og vet du hva? Jeg synes faktisk det var

debatt@universitas.no

Klimafinansieringen må opp til 1000 milliarder dollar

Norge må ta ansvar for å sikre et nytt klimafinansieringsmål på klimatoppmøtet i Baku.

COP29

Mina Wollebæk, student på
Internasjonale studier og
styremedlem i Changemaker

Fra 11-22. november er det duket for COP29, FNs årlige klimatoppmøte. Jeg skal reise til Aserbajdsjan sammen med andre observatører fra Norges sivilsamfunn, hvor vi har fått den viktige oppgaven om å dytte klimaforhandlingene i en så ambisiøs retning som mulig. Det viktigste temaet på agendaen i år er å lage et nytt klimafinansieringsmål, og det er essensielt at verdens land kommer til enighet. Å investere i klima er billigere enn å håndtere de enorme kostnadene som klimakrisen vil påføre senere.

For bakteppet for forhandlingene er dramatiske. I 2024 risikerer 1,2 milliarder men-

nesker livet i møte med ekstremvær. De 1,2 milliarder menneskene bor i land som ofte mangler både infrastrukturen og ressursene til å håndtere disse ikke-selv påførte krisene. Klimafinansieringsmålet er et slags plaster på såret, og skal sørge for at rike land bidrar økonomisk til fattigere land som rammes hardest av klimakrisen, til tross for at de historisk har hatt lavest klimagassutslipp.

I år skal verdenssamfunnet oppdatere

ger 1,3 til 1,6 trillioner dollar årlig frem til 2030 i klimafinansiering for å tilpasse seg klimakrisens konsekvenser og redusere CO₂-utslipp. Rike lands svikt i å nå det ekstremt pragmatiske klimafinansieringsmålet fra 2009 har skadet både klimaet og den globale tilliten.

COP29-forhandlingene vil i stor grad handle om at rike land ikke har levert godt nok på deres lovnader. Mye av klimafi-

bekostning av humanitær bistand, gjennom at vi i det nye statsbudsjettet åpner for å bruke penger fra bistandsbudsjettet på klimafinansiering. Verdens fattigste land betaler da prisen for vår klimaregning, som er grovt urettferdig. Norge burde ha nok av økonomisk handlingsrom til å ikke ta fra andre budsjetter for å nå vårt klimafinansieringsmål.

Det norske sivilsamfunnet krever at Norge tar sitt historiske ansvar, som er på høy overtid. Norge må bidra til å sikre et nytt globalt klimafinansieringsmål på 1000 milliarder dollar årlig ved å lede an i forhandlingene på COP29. Norge klarte å nå sitt nasjonale mål ifjor, og doblet klimafinansieringen fra 7 til 14 milliarder kroner. Likevel har økonomer regnet seg frem til at Norge må bidra med 67 milliarder kroner årlig hvis vi skal ta vår rettfærdige andel av klimaregningen. Vi kan ikke akseptere at de som bidrar minst til klimakrisen skal betale den høyeste prisen. Forhandlingene i Baku må derfor være vendepunktet som verden sårt trenger i møte med klimakrisen.

Å investere i klima er billigere enn å håndtere de enorme kostnadene som klimakrisen vil påføre senere

sitt klimafinansieringsmål, som fortsatt er langt fra nok til å beskytte de som trues av klimakrisen. I 2009 ble verdenssamfunnet enige om å gi 100 millioner amerikanske dollar årlig til utviklingsland innen 2020. Dette målet ble ikke nådd før i 2022, og i realiteten er det ufattelig mye mer penger som må mobiliseres. Afrikanske land tren-

nansieringen ble gitt som lån, og renter og dårlige lånevilkår har ført til at mange land tilbakebetaler mer enn de mottok. 58 av verdens minst utviklede land brukte 59 milliarder dollar på å tilbakebetale gjeld i 2022, sammenlignet med de 28 milliardene de mottok i klimafinansiering.

For Norges del går også klimakrisen på

debatt@universitas.no

Ukas sitat:

– Da gikk det en fanden i meg

Sandra Borch om om NRKs sak om hvorvidt hun kan stå i Sametingets valgmanntall eller ikke, Debatten 7. november

Først ministerposten og så mastergraden.
La henne i det minste få være same da!

MIN STUDIETID

Fra Blinderns gressplener til budsjettkamper

Om å kysse i smug, romantisering av akademia og å slutte å uroe seg.

Trygve Magnus Slagsvold Vedum (45)

Finansminister i Norge siden 2021 og leder av Senterpartiet (Sp)
Studert ved Jønsberg landbruksskole, Høgskolen i Hedmark, UiO (sosiologi og statsvitenskap)

Min studietid

Tekst Ingrid Borvik
Foto Emilie Holtet

– Synes dere at jeg kler skjegg? Jan Thomas har i hvert fall ment det!

Trygve Slagsvold Vedum (45) klør seg i stubbene på kontoret i Finansdepartementet, der Universitas møter ham for en prat om studietiden.

Det var i august at Jan Thomas trillet terning på finansministeren. Til å være en mann med blank isse har han aldri fått så mange kommentarer på hårvekst før, innrømmes det foran Universitas' fotograf.

Vedum har sittet i finansministerstolen siden 2021. Men for 25 år siden spaserte han inn dørene på Eilert Sundts hus på Universitetet i Oslo (UiO).

Han forteller om et enormt politisk engasjement da han startet på hovedfag i sosiologi og statsvitenskap. En ministerpost ville han derimot aldri våget å lefle med tanken om.

– Statsråd er litt vel stort å drømme om. Det er både flaks og uflaks som gjør at man havner her. Jeg drømte egentlig om å bli forsker på Nupi (Norsk Utenrikspolitisk Institutt), sier han.

Følte seg alene

En ting skuffet ham likevel i møte med akademia.

– Jeg hadde en romantisk idé, og det var kanskje litt naivt, om at jeg skulle på universitetet for å diskutere og drive med idéutveksling, sier han.

I stedet ble han møtt med forelesninger og pensumlesing i stillhet. Det var skuffende lite debatt, mener Senterparti-lederen.

– Har du endret deg siden du var student?

– Ja, jeg tror det. Jeg er samme person, men jeg var nok en mer stresset utgave av meg selv enn jeg er nå.

I de store auditoriene var mannen som nå er vant til å tale langt og lenge om budsjett og finanser, redd for å være til bry.

– Jeg er ganske utadvendt, men i det første halvåret følte jeg meg alene i de store auditoriene. Jeg tror mange kan føle seg litt bortkommet i starten.

Han tror dessuten at det er blitt vanskeligere nå enn for over 20 år siden.

– Da hadde vi ikke mobilen å rømme ned i. Da ble vi nesten tvunget til å ta kontakt, mer enn vi gjør i dag.

Klining bak HF

Mye av studietiden handler også om relasjoner. En relasjon han skulle ønske han kunne rette opp i, får overskriften «klining bak Humanistisk fakultet».

– Dette er jeg litt forlegen over, men det er en historie med et moralsk poeng, understreker han.

Det var en varm formiddag i august. Bak Det

Er du student og går på Blindern for eksempel, kommer du til å få deg jobb.

Trygve Slagsvold Vedum, finansminister

humanistiske fakultet ligger det en gressplen som Sp-lederen omtaler med positive fortegn. På denne tiden var det to medstudenter Vedum hadde et godt øye til.

– Vi var ikke kjærester eller noe, men det er jo mange glidende overganger...

– Dere «holdt på»?

– Holdt på, ja!

Da valget mellom de to skulle tas, ble han konfliktsky og turte ikke å si det til den ene. Og akkurat denne varme augustdagen fant han og det som nå er hans ektefelle et koselig sted hvor de delte et intimt øyeblikk.

– Jeg kan ikke si «klining», det har jeg ikke sagt i et intervju før. Vi kysset, og det var veldig fint, ler ministeren gjenkjennelig.

– Kan anbefales der bak, faktisk. Helt fantastisk sted!

Men bak hjørnet sto en venninne av den andre kvinnelige studenten og fikk med seg hendelsen.

– Jeg hadde ikke lyst til å såre henne, men så ble det dobbelt så dumt, forteller han skuffet.

Og moralen er:

– Det er lov å være student og gjøre dumme ting, men det å ikke ta konflikten er mye verre, sier han alvorlig.

Han omtaler seansen som det såreste, men også beste minnet fra studietiden. Det var tross alt her at han møtte sin fremtidige kone.

Stemmer ikke

– Hva bekymret deg da du studerte?

– Jeg tror jeg bekymret meg for mye av det samme som dagens studenter. Jeg var veldig engasjert i konflikten i Midtøsten og klimakrisen, forteller han.

Likevel tror han at unge i dag har for mye angst for morgendagen.

– Min jobb som finansminister er å bekymre meg, dere trenger ikke det, sier han.

– Det kommer til å bli mangel på arbeidskraft i tiden fremover. Er du student og går på Blindern for eksempel, kommer du til å få deg jobb, beroliger ministeren.

Og til spørsmålet om han deler de unges uro for økonomien, mener han at studentenes økonomi er bedre nå enn på begynnelsen av 2000-tallet.

Da forslag til statsbudsjett for 2025 ble lagt frem kalte Norsk studentorganisasjon (NSO) det for «et strupetak på studentøkonomien». Det er Vedum uenig i.

– Det stemmer ikke. Studenter i dag har bedre kjøpekraft sammenlignet med studentøkonomien for 30 år siden, mener han.

Det viktigste er uansett å få venner, tror finansministeren.

– Som student er ikke ting så farlig. Det fineste er at du kan få venner, avslutter han.

Det er altså en siste oppfordring fra mannen med pengesekken, om å ta ting som det faller seg.

Kan jeg si klining i et intervju egentlig?

Trygve Slagsvold Vedum, finansminister

MIMRER: Trygve Slagsvold Vedum husker godt studietiden på UiO.

Hva vil ingen på Blindern lære for en tier?

KASSELITTERATUR: For en 50-lapp kunne du skaffa deg en «rock n'roll-oppfølger» fra tilbudskassa på Akademika.

Noen titler forble trofaste hylleslitere også på gigasalg.

DET GJENGLEMTE

tekst Sofie Martesdatter Granberg
foto Ruben Grøndahl Utaker og Olha Korop

Pensumlista til en Blindern-student kan fort koste flanelleskjorta og mer til. Å fylle bokhylla med kunnskap er ikke lett i dyrtid, når man også må ha penger til rekordhøy leie og rekordhøyt forbruk av energidrikk.

Men før Akademika på Frederikkeklassen på Blindern stengte dørene for siste gang på fredag,

Nød lærer fattig student å etablere monopol

kunne selv en student som kun lever på Låneplassen fråse i nye, berikende leseopplevelser. Først var det bøker for 49 kroner stykk, så ble det fem bøker for 100 kr, så ti for 100. Trekasse på trekasse med titler på alle tenkelige bredt etablerte europeiske språk, fra tunge metodebøker til lettbeinte nittitallsromaner.

Mye forsvant raskt, mens andre titler ble liggende igjen dag etter dag. Hva er det ingen på Blindern

er interessert i å lese og lære, selv for en tier?

Universitas har tatt frem både dykke- og lesebrillene og stupt ned i salgskassene for å finne svaret.

Konsekvent anti-konsulent

I en av kassene lurte et enslig eksemplar av tittelen *What I didn't learn in business school*. Jøsses! Å kunne det de som går på BI ikke kan, har jo alltid vært noe Blindern-studenten smykker seg med.

Boken er skrevet som en roman hvor den nyutdannede ingeniøren Justin Campbell skal navigere sin nye konsulenthverdag og gjøre stoffet «Plastiwear» til det nye store. Forfatterne Jay B. Barney og Trish Gorman Clifford har lært av de beste, og akkurat som klassikeren *Hobbiten* er boka ispedd både nyttige tegninger og oppgaver som leseren kan bryne seg på underveis.

I nærheten av denne gripende historien lå flere utgaver av en bok med ryggpåskriften *Process Consultation Revisited: Building the Helping Relationship*. Skrivefeilen vitner kanskje om hva Blindern-studenten tenker om konsulentbransjen, siden også denne lå urørt og ulest igjen.

Religion

Videre i salget fantes en god bunke av Ingvill Thorson Plesners bok *Religionspolitikk*. Religion har kanskje ikke er den heteste poteten i norsk politikk uten KrF i regjering, men religionspolitikk har holdt seg relevant gjennom OL i Paris, æreskultur og den pågående

Palestina-krigen.

Om religionspolitikk ellers ikke er så kontroversielt, var det få studenter som hadde hastverk med å sikre seg et eksemplar av *What is antisemitism?: a contemporary introduction*. Det er kanskje ikke den boka man forførende leser i på 18-trikken mot Bislett, selv om begrepet og dets definisjon er aldri så aktuelt.

Eldre nyeveiv

En skjønnlitterær penn som var tungt representert blant restene, var forfatter og musiker Morten Jørgensen. Han var på 80-tallet kjent som frontfigur i nyeveivbandene Lumbago og Morten Jørgensen og Spekkhoggerne som fulgte

signerte. Det vitner om at forfatteren selv har vært på besøk, om mulig til blandet respons.

Teori vs. Trump

En bok undertegnede plukket opp fra salget som er mye nyere, men likevel føles bevist utdatert, er Philip Pettits *On the peoples terms: a republican theory and model of democracy*. Boken utkom i 2012, før Trumps første kandidatur og presidentperiode.

Med saklige kapitler om politisk legitimitet og demokratisk kontroll er den tydelig skrevet i og om en verden som enda ikke hadde sett Kongressen i USA bli stormet av pelsklede vikinger.

Boken har vært på pensum på

Har man masser av tid, kunne man også finne bøker mot det luksusproblemet. Bokhandlene får inn leseeksemplarer og enkelttitler av det meste, fra nye fagbøker av UiO-forskere til strikkebøker. Noen fikk med seg en Gordon Ramsey-kokebok, som jo er et kupp helt til man må handle inn selve maten.

Pensumspesulasjon

Var det så bare papparomaner, leseeksemplarer og utgått pensum på dette salget, undrer du kanskje. Og vel, de siste dagene var det kun det som lå igjen. Men frem til bøkene fikk maksimal mengderabatt, fantes det også titler fra de øverste radene på pensumlistene.

Universitas' øyne og ører på Blindern observerte ved flere anledninger studenter som kjøpte opp bunker av en pensumbok, med hensikt å selge dem videre til neste semesters uvitende stakkarer.

Nød lærer fattig student å etablere monopol, som de sier. Av å dykke ned i et knippe bøker som aldri ville blitt med hjem til full pris, lærer man ting man ellers ville unnsloppet. Som hvordan man forholder seg til små, uuttalte maktkamper på jobb i konsulentbransjen. Eller hvordan mikrobene i tykkarmen påvirker stoffskiftet vårt.

Og likevel, blant så mye ny, øyeåpnende kunnskap, forblir inntrykket av Blindern-studenten ganske så uendret.

Å kunne det de som går på BI ikke kan smykker Blindern-studenten seg med

etter danskebåten uten å røre spyet som rant fra ripa, før han gikk forfatterveien.

Samtlige av hans tre romaner fantes i flere eksemplarer, blant dem debutromanen *Sennepsløgionen*, som Kjetil Rolness i sin tid utpekte som «den store norske rock'n'roll-romanen». Bøkene lå selvsagt henslengt rundt fra kasse til kasse så man måtte lete for å samle settet.

Da fikk man også tid til å oppdage at bøkene som lå igjen var

Statsvitenskaps STV1100 siden 2018, men stadig flere kapitler har blitt tatt av listen til den i høst fikk fri. Og selv midt i heten av amerikansk valgkamp, var teorien bak republikansk politikk, noe raddisene på UiO lot ligge til nestemann.

Det samme gjorde de med et stort utvalg mer og mindre innbydende metodebøker. De må tross alt leses for å ha en effekt, noe som tar tid vekk fra nettopp researchprosjekter. Tid er kostbart selv når boka går for en tier.

Anmelderredaktør: **Oscar Grappa Grimstad**

oscar.grimstad@gmail.com

41110890

ANMELDELSER

Oscar Grappa Grimstad, anmelderredaktør

Universitas anbefaler

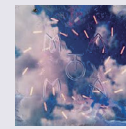

Honningbarna – «Red Bic»
Honningbarna mobiliserer et enormt sinne mot det bestående, og det er deilig forløsende.

Marie Løvås – «Telthusbakken seint i mai»
Fengende og fin låt fra nykommeren Marie Løvås.

Universitas advarer

Matoma – «Heaven in my hands»
Hvem visste at Matoma, den dypt sympatiske og alltid tårevåte dommeren på The Voice, også lager ekstremt ræva musikk?

Trygve Skaug – «Eneste jeg mangler»
Det fantastiske med å slå inn åpne dører, er at man kan gjøre det igjen og igjen. Trygve Skaug suger så ettertrykkelig balle, at om det ikke var så kjipt at han solgte så bra, hadde det nesten vært litt gøy.

Bok:

Pappas guide til digge damer og sosiale koder

Jonas Hansen Meyers debutbok er et underholdende og reflektert gjensyn med de kleine tenårene som aktiverer smilehullene, men ikke får visdomstennene til å vokse nevneverdig.

Nachspiellet til Lippmann etter juleballet på Midstuen skole, 1998

Forfatter: Jonas Hansen Meyer
Forlag: Tiden
Sider: 172

Vi har alle vært igjennom det. Tre år på frontlinjen av den mest reelle kamp pubertale hjerner kan tenke seg. Etter at stormen er stilnet har de arrene vi sitter igjen med formet oss til de sandkakemenneskene vi er i dag. Jeg snakker selvfølgelig om ungdomsskolen. Stedet hvor hvert pust må kalkuleres i henhold til hvor du ønsker å havne på rangstigen av hierarkisk-hormonelle 14-åringer.

Jonas Hansen Meyer debuterer som forfatter av en bok med akkurat dette som tema. Boken handler om en ung gutts reise ut av neresjiktet og opp til de populære verden. En billett til klassereise åpenbarer seg da Lippmann, en klassekamerat, skal ha nach etter juleballet. Målet blir da å havne på gjestelisten, hvor alle de kule kidsa allerede er.

Hvis boka kun hadde hatt dette som handlingstråd, hadde romanen veldig fort lignet en amerikansk highschool tv-serie, bare dubbet og i bokformat. Men romanen skriver frem denne handlingen som tilbakeblikk i et brev en far skriver til sin ufødte sønn. Brevet skal åpnes på sønnens 13-årsdag, og er ment for å vise hvilke brutaliteter man må forvente når man skal gå på ungdomsskolen. Og farens budskap til sønnen er klart – det er i tenårene

FOTO: ANNA-JULIA GRANBERG

du skal vokse deg sterk nok til å bli et menneske som takler resten av livet.

Og det er dette fortellergrepet som gjør boka god. Det ligger en humor i hvordan en voksen mann forklarer ungdomstidens kleinheter fra levra, men pedagogisk til sin sønn. Et tekstutdrag som sier mye om skrivestilen i resten av boka, er der faren advarer sønnen mot latskapens farvann: «Romerrikets sofaer. Mogulrikets sofaer. USAs sofaer. Min kjære sønn, tro aldri du er sterk nok til å motstå en sofa. Aldri, aldri innbill deg at sofaens tiltrekningskraft ikke gjelder deg. Vokt deg for sofaen, velg

alltid en stol om mulig, eller sett deg på gulvet. Sofaen vil drenere deg for kraft og vilje».

Store deler av boka handler om å dissekere og analysere de små øyeblikkene fra ungdomsskolen, og se hvilke fatale konsekvenser et feilsteg får. Alle intriger, gestikulasjoner og kommentarer blir forstørret og dette skaper muntre og innsiktsfulle assosiasjoner til egen ungdomstids flauser og forlegenheter.

Selv om bokens historie nok springer ut av forfatterens egen fortid, ligger det ikke et kleint og reflekterende slør over fortellingen. Dette gjør boken veldig

ILLUSTRASJON: BLUNDERBUSS

lettlest og fordøyelig, men fjerner samtidig en viss dybde. Boka føles derfor mer som en av de gode bøkene man låner på biblioteket, men ikke gir plass til i bokhylla. Du trenger ikke tenke i møte med denne boka, du blir bare underholdt.

Samtidig er det også en sårere dimensjon ved romanen som etter hvert trer frem: boken viser også en fars kamp mot forgjengeligheten. Gradvis gjennom boken kommer det frem at faren skriver et brev, fordi han ikke kommer til å kunne være tilstede i sønnens ungdomsår. Faren rasjonaliserer sin frykt for å ikke kunne stille

opp for sin sønn ved å herde sønnen mot livets urettferdigheter, uansett hvor patetisk og umoralsk den kalde sannheten måtte være.

Nachspiellet til Lippmann etter juleballet på Midstuen skole, 1998 er morsom, lettlest og særegen i sin brevromanform – og står godt som både en portal til fortiden, og en guide for fremtiden.

Freyja Eikrem Ims
anmeldelser@universitas.no

Ukas anbefaling

Det enkle liv utom byen

Kven: Byungdom med ambisjonar Kva: Bygde-Norge Kvifor: Eit lettare liv

Er du lei av å ta val? Synest du det er vanskeleg å velje mellom byens mange kulturelle tilbod og fagretningar? Er du usikker på om du har eit ingeniør- eller kunstnarsinn, eller kanskje litt av kvart? Vil du sleppe å tenkje sjølv? Eg har den perfekte løysinga for deg: flytt til bygda! Med linje – og skulenedleggingar treng du ikkje stresse lenger. På bygda er det ingen vits å fundere på kva du skal bli. Fylkeskommunen tek vala for deg.

Tenk deg ein kvardag utan distraksjonar og grubling. Utan usikkerheit og famling. Alle på sama kurs. Livet utom Ring 3 er enkelt og tankelaust. Fylkeskommunen sørger for at den irriterande ungdommen flytter, og dei mange moglegheitene er få.

Så, om du ynskjer å ha tid til å stirre på beitande kyr, eller ro til å reflektere over dei kommunale bussane; flytt!

Beate Bjella, journalist i Universitas

Ukas anbefaling

Lys hviledagen hellig

Hvem: Til bakfulle førstegangsstudenter Hva: Søndager Hvorfor: Livsglede

Jeg har fått en ny favorittidag i uka. Eller, egentlig har det vært favorittidag min lenge, jeg har bare ikke turt å innrømme det ennå: Søndager. Disse gyldne dagene hvor Gud har markert FRI i store bokstaver midt i kalenderen. De dagene hvor sola skinner og bladene på trærne blir mørkere og mørkere i gult, oransje og rødt utover høsten. Det er så vakkert. Hvilken kvalmende livsglede, tenker kanskje du som selv pleier å tilbringe ukas siste morgen bakfull og kvalm.

Jeg skal være så muggen at jeg likevel gnir inn hvilken iver jeg får på søndager, bakfull eller ei. Søndager handler om å sette seg selv på kafé hele dagen og la alle inntrykkene fra uka bare velte ut på et papir. Det handler om å snakke fritt med fremmede eller bare sniklytte til samtalen om livene deres. Det er bedre enn å gå til psykolog. Jeg lover.

Hedda Aker, journalist i Universitas

Plate:

Undrende og upolert

Johanna Reine-Nilsens debutplate *Blue Circle* utviser modenhet og stor tro på lytterens intuitive opplevelser.

Blue Circle

Hvem: Johanna Reine Nilsen

Plateselskap: FJORDGATA RECORDS

Sjanger: Jazz

ALBUMCOVER: SOLVEIG GRENDALH VOLD

Johanna Reine Nilsen – et hittil ukjent navn – er jazztrent og fersk ute av landets beste jazzlinje på NTNU i Trondheim. Derfra har hun med seg et lag dyktige musikere til denne smakfulle debuten. Folk-preget merkes fra start med introlåten «Heavy». Man kan ikke

annet enn å omfavne «halleluja»-stemningen som oppstår mot sluttpartiet med kassegitar og koring. Vokalharmoniene er i nevnte låt, og egentlig gjennom hele albumet, vakre utenom det vanlige. Gitorsoloene til Ola Erlien sprer seg også utover lydsporet som myke overraskelser. Men aldri overdrevet, slik gitorsoloer fort kan bli. Spesielt i den mer rocka låten «Part Time» er jeg allerede grepet av en nokså avansert harmonikk, før Erlien trer inn med perfekt timing.

Dette gjelder også i låten «Help Me», hvor Reine-Nilsen videre synger «Help me, I threw away the keys». Og det er først her, mot albumets slutt, et mer helhetlig tekstunivers blir overskuelig. Tidligere er vokalen liksom litt klint ut med lydlandskapet, noe som ikke er negativt. De tidvis fragmenterte

linjene drar lytteren inn og skaper rom for ettertanke. Men lavt roper albumet «ønske om forandring» i møte med en liten identitetskrise. «Throw away the flowers and renew», foreslår Reine-Nilsen. Og i låten «Swimming Pool» finnes alternativer til hvordan å fornye tilværelsen: «Maybe I'll start a gaming show» – ja, hvorfor ikke? Slik gir det en fornemmelse av å ville ut av et destruktivt mønster, eller en blå sirkel. Fokuset på relasjoner fremfor navlebeskuelse er også fint. Det er bare å plukke fra linjer som «You keep me going» eller «I will try to heal for you». Samlet blir det et håpefullt album, som ikke dyrker noen påtatt overdreven melankoli.

«Something New» er låten som gir mest jazzstandard-vibber på selve versene, entendens Reine-Nilsen ellers unngår med glans. Her finnes likevel klangfulle, mer poppete partier som bryter opp og tilfører lydlandskapet noe mer moderne og spenstig. Slike smarte grep vitner om en allerede moden musiker. Og ikke visste jeg om et underliggende savn etter jazztrommer med visper før jeg

begynte å høre «Swimming pool» på repeat.

Avslutningslåten «Blue Circle» oppleves som nostalgisk, og selve melodien fører tankene til en ung Susanne Sundfør. «I used to write some songs, but it's making me a little ill» er passe melankolsk til avslutning å være, all den tid man jo håper at hun fortsetter. For av lyttererfaring oppstår det gjerne noe smått magisk idet en jazzvokal beveger seg inn mot kjent singer-songwriter stil. Bare se mot superstjernen og jazzutdannede Phoebe Bridgers. Jeg er med andre ord ambisiøs på Reine-Nilsens vegne.

Dette er et smart album, men aldri polert eller selvgodt. Låtene dirrer av noe genuint og undrende. Bør helst spares til en lengre busstur med vide åkrer og horisontlinje.

Elisa Turcato Bakken
meldelser@universitas.no

Plate:

Den mjuke visepopens tilbakekomst

Masåvas lune, nye album er et mer velkomment tilskudd til norsk popmusikk.

FOTO: MARGIT RØNNING OMHOLT

«Dagen vi så på skatere»

Hvem: Masåva
Plateselskap: Braveheart
Sjanger: Visepop

Følelsen av å oppdage noe nytt, som du nesten umiddelbart vet at du kommer til å like og vende til-

bake til, er like begeistrende hver gang. Innimellom får jeg følelsen av at disse åpenbaringene inn-treffer stadig sjeldnere, kanskje fordi man er en anelse tilstivnet i sine smakspreferanser, og derfor vegrer seg for å oppsøke andre sjangere og stilarter. Men desto gøyere er det når man først åpner seg mot verden og oppdager noe nytt.

Masåvas tredje album «Dagen vi så på skatere» er et slikt tilfelle. Bandet består av Selma French på fele, gitar og vokal, Martin Morland på bass, Øystein Aarnes Viik på trommer og Solveig Wang på syntner. Visepopen er myk og melodisk, skjør uten å bli overdrevent melankolsk. Det rene og presise lydbilde føles aldri overlesset, og jazz, folk og pop møtes

på finurlig vis, som var de gamle venner. Tekstuniverset er lunt og ettertenksomt, og beveger seg som regel mellom hverdagens små begivenheter og følelser. Samtidig finner man iblant mer svevende linjer:

«Er vi til stede i levende livet noe mer / ser ikke om vi beveger oss noe mer / svever jeg alene».

«Folkesjelen» og «Inn i stillheten» markerer seg som sterke låter, og er hakket mer fengende og minneverdige enn de øvrige. Samtidig kan man enkelt tilgi at enkelte av låtene er mer forglemmelige, all den tid man kan sette pris på albumet som en helhet, og det stemningsfulle uttrykket det etterlater seg. Selv om det er en litt forslitt frase, er «Dagen vi så på skatere» et album beregnet for mørke høstkvelder og seige økter på kalde lesesaler.

Masåva inngår i en tradisjon

som en stund er blitt noe forbigått, men som later til å ha fått en slags ny vår. Og selv om det kanskje er litt for tidlig å snakke om den mjuke visepopens gjenoppstandelse, er «Dagen vi så på skatere» likevel et velkomment tegn i tiden. Albumets åtte låter beveger seg sømløst over i hverandre, men etterlater seg også et savn etter mer. Heldigvis er det en finurlig liten knapp i Spotify-appen som heter «spill igjen».

Oscar Grimstad
anmeldelser@universitas.no

Kulturkalender

4/12-5/12 De store debutantdagene

De skjønnlitterære debutene har i det store og hele gått under radaren også i år. Men det er ikke for sent å danne seg et overblikk over årets nykommere i samtidslitteraturen. 4. og 5. desember blir 33 debutanter presentert av etablerte forfattere. Vel møtt!

Hvor: Litteraturhuset
Når: 4.-5. desember

28/11 Norsk krigsfilm: Hva er problemet?

Der det kan være fristende å harselere med vårt selvforherligende behov for å filmatisere norsk krigsinnsats igjen og igjen, er det på samme tid forståelig: Vi var et lite land involvert i en stor krig, og arbeidet som ble nedlagt med å yte motstand og sabotasje, var på mange måter bemerkelsesverdig. (Og så selger de jo ganske bra, la oss ikke glemme det). Men det begynner kanskje å bli nok, nå? Panelsamtalen på Goldie diskuterer krigsfilmenes balletak på norsk filmindustri.

Hvor: Goldie
Når: 28. november kl 17:30

28/11 Filmvisning: Folk flest bor i Kina

Denne antologifilmen av åtte norske regissører beskrives slik:

«Det nærmer seg Stortingsvalg, og ved en bensinstasjon et øde sted i Norge, skjer det mye. Bestyreren Lasse holder på med sitt livsprosjekt, som er å sette i stand et gammelt dobbeltdekker-fly, men blir avbrutt av den ene kunden etter den andre. Kundene representerer hvert sitt parti, med hvert sitt problem.»

En kultklassiker du bør få med deg!

Hvor: Chateauf
Når: 28. november kl 19

Oslo-barn leker best

I ukens utgave av Universitas kan du lese om Oslo-elskende lærestudenter som frykter lav lønn og snevert praksisutvalg. Studentene på puben Kjellern ønsker gjerne å følge lektor-drømmen, så lenge barna de jobber med er medgjørige, rolige og bor i Oslo.

Ad Notam har oppsøkt en lærer i praksis som tross sine medstudenters vemod for distriktene, trives svært godt i Drammen.

– Det er deilig at barna her hører på meg. Jeg tror mange lærerstudenter er nervøse for praksisperioden, men hvis de legger vekk fordommene mot et arbeidsliv utenfor hovedstaden vil de

garantert bli positivt overraska, forteller G. Rov.

Med skinnbukser, støvletter og rutete skjorte står Rov støtt foran en oppsiktsvekkende stille klasse. Han forteller Ad Notam at å jobbe i Oslo tilsier en overdrevent detaljstyrt jobbhverdag, i motsetning til distriktsskoler som i større grad gir spillerom for lærerens autoritet.

– Man har mer frihet til å implementere tiltak slik at barna blir enklere å kontrollere.

– Har du noen eksempler?

– Du er fra Oslo eller?

Nei, jeg kommer ikke på noe for øyeblikket, sier Rov.

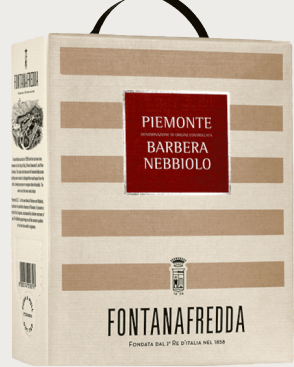
Av Espen Baass

Ukas studentvin

FREDDAS' FØLELSEN: Oj, oj, oj... Ukas vin er en gedigen frekkas fra selveste Piemonte – Italias lekreste vinstrøk. Dette bemerker panelet seg før de slurker nedpå. Vinen lukter skarpt, alkohol og kjemisk rett ut fra kartongen. «Den snurpa litt i munnen», utbryster en panelist, mens en annen

påstår at vinen smaker uglatte spylevæske. Utenom den ene skeptikeren er panelet samstemte i at vinen er god. Den er på en måte fruktig, på en måte ikke – den blir en perfekt nøytral rødvin. Dette er trøffeljegernes valg av leskedrikk der de følger etter grisene sine gjennom Piemontes ruvende skoger. Flere er enige i at denne også funker som håndbagasje på neste hyttetur siden den varmer både kinn og hjerte. Vinen får bonus for sin pris (129 kroner om man deler på fire) og for å være fullstappa

av kulturell kapital. Dette er vinkartongen alle gledelig bøyer nakken bakover for å få helt rett ned i vrangstrupen. *Vinurderingen skjer i samråd med redaksjonen i Universitas.*

Fontanafredda Piemonte Barbera Nebbiolo

Pris: 519,90 kroner

Land: Italia

Alkohol: 13,5 prosent

Freyja Eikrem Ims, vinanmelder i Universitas

Du og egg og vi to

I ukas utgave kan ein lese at det no er kome annonser for eggdonasjon til assistert befruktning, i bytte mot ei økonomisk kompensasjon. Vi Spør-redaksjonen tok kontakt med ein slik klinikk for å sjå om dei ikkje også ville kjøpe andre typer egg.

[Ring, ring...]

– Hei, sann!

– Hei! Eg ringer angående for å få landa ein eggdeal, eg.

– Eggdonasjon, tenkjer du på?

– Donasjon? Eg får vel betalt?

– Joda, vi betaler for egg. Har du nokon å gi, kanskje?

– Ja, ikkje bare eg da, men eg og sambuaren min. Vi begynner å bli litt leie av dei små krekene som springer rundt om, hvis du skjønner ka eg meiner, så vi tenkte kanskje å begynne å gi bort nokre egg i stedet.

– Å, så flott, da! Det er musikk i mine ørar, det. Kor gammal er sambuaren din?

– Er det relevant?

– Det er relevant, ja.

– Ehm, ok, eg skjønner ikkje ka det har med eggene våre å gjøre.

– Man må vere mellom 25 og 35, derfor er det veldig relevant. Eg må snakke med henne, for ho må jo igjennom ein ganske omfattande prosess. Ho må først bli godkjent av terapeut, godkjent av lege, og vi må

ta både blodprøver og tester.

– Det høyrdes overdrevent ut. Det var ikkje så omfattande sist gong vi selde egg, og dessuten er det ikkje bare hennes egg.

– Kor var det? For det er dei same reglane i heile Noreg ... Det hørtas ikkje så seriøst ut av dei.

– Eg hugsar ikkje. Men dere betaler godt, ikkje sant? Sist gang vi solgte fikk vi litt lite, såvidt ei krone per egg.

– Men ... Ja, solgt? Ho har ikkje vore igjennom eggdonasjon tidlegare, ho?

– Jo, eggvalg, ja. Ein sel gjerne eggene sine.

– Ja, ein får kompensert ... Ein får kompensert kring 6000.

– Shit, per egg?

– For heile greia.

– Ja, altså, kor mange egg blir det, da?

– Nei, det kjem an på kor mange egg sambuaren din har, det.

– Wow, eg visste at den eggekrisa var ille, men ikkje så ille! Frykt ikkje,

vi har mange. Korleis gjer vi det med transport og sanna? Kjem dykk og hentar, eller skal vi komme med dei?

– Vi kan ikkje ta ut egg uten at ein gjer det på ein klinikk.

– Det var rart. Dei bruker berre å legge egg. Det ville nok vore lettare?

– Hæ? Nei, ho må inn på klinikken vår.

– Vanligvis blir eggene bare hentet i en lastebil.

– Altså ... Eg må nesten ta en prat med din kone, om dette her, hvis vi skal ta dette her noko vidare. Det er jo din kones egg vi snakker om.

– Tja, dei er vel strengt tatt begge to sine egg. Vi kjøpte ein del høns, skjønner du.

– Er det hønseegg?

– Vil du vurdere stillinga di som landbrukets verste fiende?

– Ka er dette for noko tull? – Vi snalläst!

KVISS-CORBIN

- Da var resultatene etter det amerikanske valget klare. Hvem blir USAs nye visepresident?
- Hvem var den forrige amerikanske presidenten før Joe Biden som ikke stilte til gjenvalg etter fire år i det hvite hus?
- SPD, De grønne og FDP utgjorde inntil nylig den tyske regjeringen, før sistnevnte forlot den, men hva kalles koalisjonen for?
- Hva heter den tyske delstaten som omringer Berlin og deler navn med en kjent byport, samt Melodi Grand Prix-vinneren fra 1990?
- Hva skyldes den nylige stoppen i Oslos togtrafikk?
- Hvilken buss må du ta for å komme deg direkte til Aker Sykehus?
- Hva heter området som i oldtiden het «Den store og majestetiske nekropolis for faraoens millioner av år, liv, styrke og helse vest for Teben» hvor flere store faraoer har blitt gravd ut siden 1800-tallet?
- I hvilken italiensk by ligger Teatro di San Carlo, verdens eldste operahus fra 1737?
- Hva heter hovedkarakteren i operaen Barbereren i Sevilla, som også deler navn med Frankrikes eldste fortsatt eksisterende avis?
- Hva heter tidligere vokalist i Genesis som senere fikk en svært suksessrik solokarriere med sanger som «Sledgehammer»?
- Hva heter filmen med Kevin Spacey, Gabriel Byrne, Benicio del Toro og Stephen Baldwin fra 1995?
- Hva heter stjerneskuddet som i disse dager pryder storskjermen med hovedrollen i Gladiator 2?
- Hva heter den aktuelle serien med Colin Farrell i hovedrollen?
- Hvem spiller hovedrollen i Yellowstone, som akkurat startet andre halvdel av femte sesong?
- Hvilken ordklasse er ordene og, eller, men og

for eksempler på?

- Hvilken bok vant Knut Hamsun Nobelprisen for i 1920?
- Musikkarrangøren, produsenten og legenden Quincy Jones døde dessverre her om dagen. Hvilken artist er han mest kjent for å produsere plater for?
- ÅRSTALL: Israels statsminister Yitzhak Rabin blir myrdet, Michael Jacksons HIStory – Past, Present and Future, Book I blir gitt ut, Blackburn blir engelske seriemestere, Bjørn Dæhlie vinner verdenscupen i langrenn for menn for tredje gang, Kendall Jenner blir født og Leif Juster dør.
- Etter flere forsøk slo Casper Ruud til slutt mannen som stoppet han fra å bli nummer én i verden ette finalen i U.S. Open i 2022. Hva heter spanjolen det er snakk om?
- Nevn ett herrefotballag som har gått ubeseiret gjennom en hel sesong i alle konkurranser de var med i.

av Gabriel Corbin-Arntzen, kvissmaster i Universitas

SVAR/DOM

- 0-4. Exphil på Bali:** Du kombinerer chille studier med sol og klamydia, og tar livet med ro. Det vises.
- 5-9. AST1010 – Astronomi:** Du er smart nok til å utnytte systemet som gratispassasjer, men dessverre stopper det der.
- 10-14. Juss:** Dette var bra, men det rakk ikke helt til topps ... Syt litt på Jodel.
- 15-20. Honours: WOW!** Du er sååå flink!!! Gratulerer! Men så er det kanskje ikke så rart, siden du har egen seksjon i biblioteket?

J.D. Vance 2, Lyndon B. Johnson 3, Trafikklys-koalisjonen 4, Brandenburg 5, Kabelebrann på Nationaltheatret stasjon 6, 31 7, Kongenes dal 8, Napoli 9, Figaro 10, Peter Gabriel 11, The Usual Suspects 12, Paul Mescal 13, The Penguin 14, Kevin Costner 15, Konjunksjonen 16, Markens grøpe 17, Michael Jackson 18, 1995 19, Carlos Alcaraz 20, Celtic 1966-67, Ajax 1971-72, AC Milan 1990-91, Al Ahly (2004-05), Rangers 1898-99, Steaua Bucharest 1985-86)

Rebus

av Plænken

HINT: «Snøfall» Send løsning universitasdesk@gmail.com

FORRIGE LØSNING: «Trikkerabatt på eplehuset» Det klarte: the immune crew, Tore Buran, OLA OG JØGGE, Grandmaster Moe